

21 501-08 Milieuraad

Nr. 1014 VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 9 december 2025

De vaste commissie voor Infrastructuur en Waterstaat heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat en de minister van Klimaat en Groene Groei over de brief van 20 november 2025 over de geannoteerde agenda van de Milieuraad van 16 december 2025 (Kamerstuk 21 501-08, nr. 1012), over de brief van 7 november 2025 over het verslag van de Milieuraad van 21 oktober 2025 te Luxemburg (Kamerstuk 21 501-08, nr. 1011), over de brief van 10 november 2025 over de kwartaalrapportage Q3 2025 Milieudossiers (Kamerstuk 21 501-33, nr. 1163) en over de brief van 24 november 2025 over het verslag van de Milieuraad van 4 november 2025 (Kamerstuk 21 501-08, nr. 1013).

De vragen en opmerkingen zijn op 4 december 2025 aan de de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat en de minister van Klimaat en Groene Groei voorgelegd. Bij brief van 9 december 2025 zijn de vragen, voorzien van een inleiding, beantwoord.

De fungerend voorzitter van de commissie,
Peter de Groot

Adjunct-griffier van de commissie,
Van der Graaf

Inleiding

Algemeen

Hierbij wordt de Kamer geïnformeerd over de laatste stand van zaken rondom de agenda van de Milieuraad van 16 december 2025. Ten opzichte van de laatste stand van zaken zoals vermeld in de geannoteerde agenda die op 20 november jl. verstuurd is aan de Kamer¹, zijn twee punten van de agenda gehaald: de gedachtewisseling over de herziening van de REACH-verordening en de gedachtewisseling over milieuaspecten van het Meerjarig Financieel Kader (hierna: MFK). De jaarlijkse voortgangsrapportage over Simplificatie, Implementatie en Handhaving is reeds als diverse punt geagendeerd door de Europese Commissie (hierna: Commissie). Daarnaast zijn er vier diversienpunten toegevoegd aan de agenda: de Commissie zal een presentatie geven over de EU-missie over klimaatneutrale en slimme steden en over aanpassing aan klimaatverandering, evenals over het voorstel voor een besluit van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Besluit (EU) 2015/1814 betreffende de marktstabiliteitsreserve voor de bouw-, wegvervoer- en andere sectoren. Frankrijk heeft daarnaast een diversienpunt ingediend over de noodzaak van Europese inzet voor het tegengaan van milieu- en economische effecten van *fast-fashion*. Ten slotte heeft Oostenrijk een diversienpunt ingediend over de gevaren van lithiumbatterijen en een Europees statiegeld systeem voor batterijen.

Vragen en opmerkingen vanuit de fracties en reacties van de bewindspersonen

REACH, PFAS, Chemicaliën

¹ *Kamerstuk* 21 501-08, nr. 1012.

1. REACH-herziening

De leden van de D66-fractie vragen de staatssecretaris om nader toe te lichten welke aspecten van de herziening van de REACH-verordening volgens Nederland het meest urgent zijn om in 2026 op te pakken, nu de herziening opnieuw vertraging oploopt. Deze leden vragen tevens hoe het kabinet het risico beoordeelt dat een te sterke nadruk op versimpeling kan leiden tot lagere bescherming van gezondheid en milieu, en op welke manier Nederland deze balans in Europese onderhandelingen bewaakt. Zij vragen of de staatssecretaris kan aangeven welke gevolgen het uitstel van de REACH-herziening heeft voor bedrijven die juist duidelijkheid wensen over toekomstige verplichtingen. En welke aanvullende tijdelijke afspraken binnen de Europese Raad worden verkend om voorspelbaarheid te behouden totdat de herziening verschijnt?

Antwoord

Met het verslag van de Milieuraad van 21 oktober 2025 heeft de Kamer ook het Nederlandse non-paper voor de REACH-herziening ontvangen². Hierin staan de prioriteiten van het kabinet opgesomd ten aanzien van de REACH-herziening. Het betreft grotendeels voorstellen voor de wijze waarop REACH zou kunnen worden aangepast opdat de doelstellingen van REACH – waaronder bescherming van gezondheid en milieu én een goed functionerende interne markt voor chemische stoffen – doeltreffender en doelmatiger kunnen worden bereikt. Voorafgaand aan de Milieuraad in oktober is de Nederlandse inzet besproken met onder meer de Europese Commissie.

Tot de herziening in werking treedt, blijft de huidige REACH-verordening van toepassing. Daarmee is het voor bedrijven duidelijk waar ze nu aan toe zijn. Duidelijkheid over de aanpassingen hebben we pas als er een Commissievoorstel ligt. Vooruitlopen op toekomstige aanpassingen kan niet omdat de REACH verordening daar op dit moment geen

² *Kamerstuk* 21 501-08, nr. 1011.

ruimte toe biedt. Dat neemt niet weg dat Nederland graag had gezien dat de herziening van de REACH verordening eerder had plaatsgevonden, onder meer zodat bedrijven zien wat ze kunnen verwachten in de toekomst. Voorafgaand aan de Milieuraad in oktober heeft de staatssecretaris van IenW de Nederlandse inzet besproken met onder meer de Europese Commissie.

2. REACH-herziening

De leden van de VVD-fractie merken op dat de eerste herziening van de REACH kaderverordening al diverse keren is uitgesteld en lezen dat ook de herziening die was voorzien voor eind 2025 vermoedelijk niet zal worden gehaald. Zij vragen wat hiervan de oorzaak is. Tevens vragen zij hoe de staatssecretaris de gevolgen van de uitgestelde herziening voor de investeringszekerheid van Nederlandse bedrijven beoordeelt. Welke acties onderneemt Nederland om het proces te versnellen of meer voorspelbaar te maken? Ook zijn deze leden benieuwd naar of de staatssecretaris kan aangeven welke concrete reductie van administratieve lasten Nederland beoogt binnen REACH.

Antwoord

De Europese Commissie heeft niet toegelicht wat de achtergrond van de vertraging is. Wel is bekend dat de Regulatory Scrutiny Board (RSB) een negatief advies heeft uitgebracht over de Impact Assessment. De inzet van Nederland, ook ten aanzien van de administratieve lasten, is weergegeven in het non-paper dat bij het verslag van de vorige Milieuraad met de Kamer is gedeeld. De vertraging door de interne procedures van de Europese Commissie is zeker te betreuren, ook vanwege de onzekerheid die dit met zich brengt. Of dat invloed heeft op investeringsbeslissingen is niet aan te geven.

3. REACH-Herziening

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie delen de zorg van het kabinet dat de komende herziening van de REACH-verordening vooral uitdraait op een versimpeling en niet leidt tot een verbetering van de bescherming van mens en milieu. De REACH verordening is inmiddels twintig jaar oud en de belasting van en kennis over toxische stoffen is anders dan toen en vraagt om een andere aanpak. Op welke wijze wil de staatssecretaris zich hardmaken in Brussel om Persistente Mobiele Stoffen (PMT) en zeer Persistente en Zeer Mobiele stoffen (vPvM) in de REACH-regulering op te nemen als Substance of very High Concern (SVHC)?

Antwoord

De aangehaalde stofcategorieën zijn inmiddels opgenomen in de Europese CLP verordening (inzake indeling, etiketteringen verpakking van chemische stoffen). Het kabinet gaat er daarmee vanuit dat ze worden toegevoegd aan het huidige artikel 57 van de REACH verordening met de criteria voor zeer zorgwekkende stoffen. Dit kan tijdens een reguliere periodieke update van de lijst stoffen die onder artikel 57 vallen.

4. REACH non-paper

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie lezen in de non-paper van het kabinet, dat Nederland alleen de “Generic Approach to Risk Management” wil toepassen voor chemicaliën in consumentenproducten en niet bij de productie, terwijl juist in de productiefase veel stoffen vrijkomen in het (water) milieu. Bekende voorbeelden waar bij de productie veel stoffen vrijkomen zijn 3M en Chemours. Waarom wil de staatssecretaris deze generic approach in relatie tot risicomanagement niet voor de productie laten gelden? Hoe ziet de staatssecretaris de noodzakelijke bescherming van het oppervlaktewater in deze? Wil de staatssecretaris zich inzetten om Europees ook het gebruik en emissies van gevaarlijke stoffen tijdens productie versneld te kunnen verbieden? Kan de staatssecretaris aangeven op welke manier de Nederlandse inzet rond REACH Nederland

helpt om te voorkomen dat Zeer Zorgwekkende Stoffen vanuit het buitenland in het oppervlaktewater en bronnen van drinkwater terecht komen? En geldt voor die persistente stoffen niet gewoon dat ze alleen dan geen risico vormen, als ze niet worden geproduceerd? Is een totaalverbod dan niet de meest logische stap? Welke incentive heeft de chemische sector om op zoek te gaan naar veilige alternatieven, als er geen verbod op productie en gebruik wordt aangekondigd?

Antwoord

REACH gaat over het op de markt brengen van stoffen en mengsels en, via restrictie, over het op de markt brengen van producten. De “Generic Approach to Risk Management” (GRA) als instrument ziet specifiek op het snel van de markt kunnen halen van stoffen en producten waarin zeer zorgwekkende stoffen zitten.

Bij de registratie en risicobeheersmaatregelen voor het op de markt brengen, is van belang dat veilig gebruik mogelijk is. REACH is echter niet bestemd of geschikt voor het reguleren van emissies of voor de bescherming van oppervlaktewater. Hiervoor bestaat separate regelgeving om emissies te reguleren.

Persistente stoffen vergen inderdaad extra aandacht. Daarom was het kabinet ook voorstander van de toevoeging van aan persistentie gerelateerde gevaareigenschappen aan de CLP (Persistente Mobiele Stoffen (PMT) en zeer Persistente en Zeer Mobiele stoffen (vPvM)). Een totaalverbod op persistente stoffen heeft verstrekkende gevolgen. Daarmee worden vrijwel alle kunststoffen en plastics verboden, maar ook bijvoorbeeld zouten en metalen. Daarom gaat het steeds om persistent in combinatie met andere schadelijke eigenschappen.

5. PFAS (Drinkwater)

De leden van de D66-fractie benadrukken het belang van de REACH-herziening aangezien giftige PFAS nog steeds in grote mate in ons milieu geloosd worden. Recent nog verscheen er een artikel over een bedrijf dat 5 kilogram PFAS per jaar mag lozen op het riool, en dus in het water. Bestuurslagen komen tegenover elkaar te staan omdat er nationaal en Europees geen eenduidig beleid is over de stof. Kan de staatssecretaris wederom toezeggen in Europa te pleiten voor een spoedige behandeling van een ambitieuze REACH-herziening? Kan hij tevens toezeggen in de tussentijd een nationaal kader te ontwikkelen met duidelijke richtlijnen voor alle bestuurslagen om te voorkomen dat er kilo's PFAS in ons drinkwater terecht komen?

Antwoord

Nederland pleit op verschillende manieren in Brussel voor een ambitieuze REACH herziening die toeziet op een hoge bescherming van gezondheid en milieu én een goed functionerende interne markt, zoals in het non-paper staat. Daarnaast voert Nederland regelmatig gesprekken met de Commissie waarin het belang van een spoedige behandeling van de herziening wordt benadrukt. Om de drinkwaterwinningen te beschermen is in het Handboek Emissietoets, het kader dat gebruikt wordt bij het beoordelen van vergunningaanvragen voor lozingsactiviteiten, een toetsmoment opgenomen waarin de invloed van een voorgenomen lozing op een benedenstrooms gelegen innamepunt voor drinkwater beoordeeld wordt. Bij het beoordelen van lozingen wordt de geadviseerde drinkwaterrichtwaarde van het RIVM gebruikt om innamepunten voor drinkwater te beschermen.³ Op basis hiervan kan het bevoegd gezag nadere eisen stellen aan een lozing. Het bevoegd gezag heeft daarmee duidelijke kaders waarmee zij de drinkwaterwinning kan beschermen. In het Drinkwaterbesluit worden eisen gesteld aan de kwaliteit van het Nederlandse drinkwater, ook voor PFAS. Het drinkwater

³ *Kamerstuk 35 334, nr. 209.*

dat door de Nederlandse drinkwaterbedrijven geleverd wordt, voldoet aan deze eis.

6. REACH (PFAS)

De leden van de CDA-fractie hebben over de gedachtewisseling over REACH enkele vragen. Zij vragen hoe de staatssecretaris aankijkt tegen de wens binnen Europa om verdere normering van PFAS, microplastics en andere schadelijke stoffen en chemicaliën te verkennen. Kan de staatssecretaris uiteenzetten in welke sectoren volgens hem ruimte bestaat om het gebruik van dergelijke stoffen te beperken, bijvoorbeeld in consumentenverpakkingen of materialen waarin zij niet van essentiële waarde zijn? Deze leden vragen tevens of de staatssecretaris wil toelichten hoe hij deze onderwerpen in de Milieuraad van 16 december zal inbrengen. Ook vragen deze leden hoe de staatssecretaris omgaat met chemische stoffen die verwerkt zijn in andere materiaalstromen, zoals textiel. Kan de staatssecretaris in dat verband aandacht vragen voor het belang van eerlijke concurrentie, waarbij producten van buiten Europa die op de Europese markt komen moeten voldoen aan dezelfde eisen als Europese producten, onder meer voor productveiligheid en recyclebaarheid?

Antwoord

Nederland heeft het initiatief genomen om te komen tot het uitbannen van zo veel mogelijk toepassingen van PFAS. Samen met Duitsland, Denemarken, Zweden en Noorwegen is daartoe een zogenoemd restrictievoorstel opgesteld en gepubliceerd in januari 2023. Hiermee zal de productie, het gebruik en de uitstoot van PFAS waar mogelijk worden gestopt, en waar dat niet mogelijk is, sterk worden beperkt. Momenteel is het European Chemicals Agency (ECHA) bezig met de beoordeling van het voorstel.

Er is eveneens een restrictie die het bewust toevoegen van microplastics aan producten sterk inperkt. Het niet bewust

vrijkomen van microplastics zoals van autobanden wordt niet gereguleerd door REACH.

Ook geldt er een restrictie op het gebruik van schadelijke stoffen in textiel. Deze eisen gelden ook voor importeurs. Het kabinet hecht veel belang aan een gelijk speelveld voor bedrijven en ondernemers. Producten die van buiten de EU worden verkocht op de Europese markt, moeten wettelijk voldoen aan dezelfde eisen als Europese producten. Het ondermijnen van deze regels door niet-Europese partijen zorgt voor oneerlijke concurrentie en ondermijnt de positie van Europese bedrijven. Het kabinet zal daarom het belang van eerlijke concurrentie benadrukken richting de Europese Commissie.

7. REACH (SVHC en oppervlakte water)

De leden van de CDA-fractie vragen op welke wijze de staatssecretaris in Brussel wil inzetten op het opnemen van persistente mobiele stoffen en zeer persistente en zeer mobiele stoffen in de REACH-regelgeving als substances of very high concern. Deze leden vragen daarnaast hoe het kabinet aankijkt tegen de toepassing van generic approaches to risk management, specifiek voor situaties waarbij gevaarlijke stoffen tijdens productieprocessen in het milieu kunnen vrijkomen, en hoe hierbij bescherming van oppervlaktewater en drinkwaterbronnen wordt geborgd. Deze leden vragen ook hoe de staatssecretaris de mogelijkheden beziet om het gebruik en de emissie van gevaarlijke stoffen tijdens productie te beperken of te verbieden. Tot slot vragen zij op welke wijze de Nederlandse inzet binnen REACH ertoe kan bijdragen dat zeer zorgwekkende stoffen vanuit het buitenland niet in het oppervlaktewater en in bronnen voor drinkwater terechtkomen.

Antwoord

In antwoord 4 is ingegaan op de GRA en emissieregelgeving. Het beperken of verbieden van gevaarlijke stoffen tijdens de

productie kan met de reguliere procedures onder REACH, maar ook met specifieke regelgeving gericht op bescherming van werknemers. Het verbieden van stoffen kan op termijn een positieve invloed hebben op de verontreiniging van het oppervlaktewater. Dat is een belangrijke reden dat Nederland is gestart met de brede EU restrictie op PFAS. REACH is echter niet geschikt als instrument voor het reguleren van emissies van individuele bedrijven.

8. REACH verordening

De leden van de BBB-fractie lezen dat de herziening van de REACH-verordening is uitgesteld, met een verwachte publicatie in het tweede kwartaal van 2026. Dit uitstel zorgt voor onzekerheid voor de chemische sector. Welke initiatieven neemt het kabinet om de Commissie op te roepen de voorspelbaarheid en snelheid van het wetgevingsproces te vergroten en daarmee de onzekerheid en hoge kosten voor de industrie te verminderen?

Antwoord

Verschillende lidstaten, waaronder Nederland, hebben meermaals gezamenlijk en afzonderlijk, schriftelijk en mondeling aangedrongen op een zo spoedig mogelijke publicatie van het voorstel voor de herziening van REACH. Voorafgaand aan de Milieuraad in oktober heeft de staatssecretaris van IenW de Nederlandse inzet besproken met onder meer de Europese Commissie.

9. MAF

De leden van de BBB-fractie merken op dat Nederland de introductie van een Mixture Allocation Factor (MAF) steunt, maar uitsluitend onder de voorwaarde van bewezen effectiviteit. Hoe verzekert de staatssecretaris dat de MAF in de praktijk op een wetenschappelijk onderbouwde en doelgerichte manier wordt toegepast, en dat deze factor zich

beperkt tot relevante chemicaliën, om onnodige lasten te voorkomen?

Antwoord

Het kabinet wacht op het voorstel van de Europese Commissie en zal dit vervolgens beoordelen op effectiviteit (zullen er minder negatieve effecten voor gezondheid en milieu van alle chemische stoffen samen optreden) en proportionaliteit (zijn de verwachte maatschappelijke opbrengsten groter dan de verwachte maatschappelijke kosten).

10. GRA

De leden van de BBB-fractie lezen dat de Nederlandse inzet zich beperkt de uitbreiding van de Generic Approach to Risk Management (GRA) tot consumentenproducten voor de meest gevaarlijke stoffen. Wat is de specifieke reden om deze versnelde restrictieprocedure niet toe te passen op industriële toepassingen? Hoe garandeert het kabinet dat de gezondheid en veiligheid van werknemers in de industrie in dit scenario voldoende beschermd blijven, gezien andere reguleringsinstrumenten in deze sector?

Antwoord

De specifieke reden om de GRA niet toe te passen op industriële toepassingen is dat hier de blootstellingsinformatie beter is. In plaats van generieke aannames kan de industrie daardoor een meer gedetailleerde en op maat gemaakte risicobeoordeling uitvoeren, wat nauwkeuriger en betrouwbaarder is dan de standaard GRA voor consumentenproducten waardoor het meerwaarde heeft rekening te houden met het risico bij het bepalen van de maatregelen. Om werknemers te beschermen tegen de risico's van gevaren van allerlei aard bestaat immers vooral het arbeidsomstandighedenbeleid. In sommige gevallen kunnen maatregelen op grond van REACH doeltreffend en

doelmatig zijn. In andere gevallen kunnen bijvoorbeeld beter specifieke arbeidsnormen worden vastgesteld. Om hierin de beste keus te kunnen maken, bepleit het kabinet daarom het structureel inzetten van Regulatory Management Option Analysis (RMOA).⁴

11. Autorisatie proces chemische stoffen

De leden van de BBB-fractie merken op dat de Nederlandse inzet ervoor pleit om het autorisatieproces direct te koppelen aan het restrictieproces. Door het autorisatieproces direct te koppelen aan het restrictieproces, wordt bereikt dat niet alleen het gebruik van een bepaalde chemische stof in de EU wordt gereguleerd, maar tegelijkertijd ook (geïmporteerde) producten die deze chemische stof bevatten. Welke stappen onderneemt de staatssecretaris om te zorgen dat deze koppeling effectief leidt tot een gelijk speelveld door ook risico's bij het gebruik van geïmporteerde producten met risicovolle chemicaliën te reguleren?

Antwoord

Het doel van het parallel schakelen is duidelijk geformuleerd. Een restrictie inzake het op de markt brengen van stoffen of producten leidt voor dit punt automatisch tot een gelijk speelveld. Daarom zal het kabinet het voorstel ook toetsen op de mate waarin dit daadwerkelijk wordt gerealiseerd.

12. Balans concurrentiekracht en bescherming milieu en gezondheid

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie zijn blij om te lezen dat het kabinet erkent dat het minder beschermen van de gezondheid en het milieu maatschappelijke kosten oplevert. Helaas zien we in de praktijk dat wanneer er afwegingen gemaakt moeten worden tussen het concurrentievermogen van grote vervuilers en milieu en

⁴ RMOA beoordeelt systematisch beleidsopties om chemische stofrisico's effectief, proportioneel en haalbaar te beheersen.

gezondheid, milieu en gezondheid vaak het onderspit delven. Onder het mom van vereenvoudiging van de regelgeving kan het beschermingsniveau voor mens en milieu flink worden ingeperkt. Zo zien we dat er al minder bescherming is in de cosmeticarichtlijn rondom kankerverwekkende stoffen bij de vereenvoudiging van de Chemicals Omnibus. Hoe ziet het kabinet – kijkend naar de al gepubliceerde Omnibus-voorstellen – de balans tussen concurrentiekracht en bescherming van milieu en gezondheid in zijn algemeenheid? Kunnen de bewindspersonen reflecteren op het risico dat door de voorstellen er extra schade optreedt voor milieu, natuur en gezondheid? Op welke wetenschappelijke bronnen baseren de bewindspersonen zich dan? Kunnen de bewindspersonen reflecteren op de mogelijke extra maatschappelijke kosten (waaronder hogere rekening voor waterzuivering, hogere kosten door schade aan natuur en gezondheid) die zullen volgen als de voorstellen door worden gezet?

Antwoord

Het kabinet vindt het van groot belang dat voorstellen van de Europese Commissie werkbaar zijn voor het bedrijfsleven, terwijl tegelijkertijd een hoog beschermingsniveau voor gezondheid, natuur en milieu wordt gewaarborgd. De Cosmeticaverordening (Vo. EG nr. 1223/2009) bepaalt dat cosmetische producten geen stoffen mogen bevatten die carcinogeen, mutageen of reprotoxisch (CMR) zijn. Nederland heeft zich in de onderhandelingen steeds kritisch opgesteld ten aanzien van mogelijke versoepelingen van dit verbod. In het huidige compromisvoorstel is een uitzondering voor natural complex substances (NCS) opgenomen, maar daarbij is vastgelegd dat het Scientific Committee on Consumer Safety (SCCS) altijd een veiligheidsbeoordeling moet uitvoeren. Hiermee blijft het voorziene beschermingsniveau geborgd. Hoewel in het compromisvoorstel een beperkte overgangsperiode is opgenomen voor producten die een nieuw geclassificeerde CMR-stof bevatten, verwacht het kabinet niet dat hiermee

het beschermingsniveau voor gezondheid of milieu in het geding komt. De termijnen zijn beperkt van omvang en korter dan in het oorspronkelijke Commissievoorstel, en zijn uitsluitend bedoeld om een ordelijke uitfasering van bestaande voorraden mogelijk te maken. Nieuwe producten met een CMR-stof mogen in deze periode niet meer op de markt worden gebracht. Het kabinet ziet op basis van het huidige compromisvoorstel geen aanwijzingen dat sprake zal zijn van extra schade voor milieu, natuur of gezondheid. Het kabinet verwacht niet dat het huidige voorstel leidt tot hogere maatschappelijke kosten, zoals extra lasten voor waterzuivering of schade aan natuur en gezondheid. Mogelijke waterzuiveringskosten zijn in dit verband bovendien niet direct relevant, omdat lozingen en verwijdering van stoffen worden gereguleerd binnen het bredere EU-kader voor waterkwaliteit, waaronder de Urban Waste Water Treatment Directive, die een grondslag voor verhaling biedt. Daarnaast blijven risicovolle NCS binnen de reikwijdte van de CMR-regels vallen en worden zij niet uitgezonderd van een veiligheidsbeoordeling. Voor NCS geldt dat het SCCS altijd een beoordeling moet uitvoeren, waardoor wordt geborgd dat stoffen met een potentieel risico niet zonder wetenschappelijke toetsing op de markt komen. Tot slot zijn de overgangstermijnen voor producten die een nieuw geclassificeerde CMR-stof bevatten in het compromisvoorstel substantieel verkort ten opzichte van het oorspronkelijke Commissievoorstel. Nieuwe producten met een CMR-stof mogen gedurende deze periode niet meer op de markt worden gebracht. Het betreft uitsluitend een beperkte uitfaseringsperiode voor bestaande voorraad. Daarmee wordt naar verwachting langdurige of extra blootstelling voorkomen, evenals kosten die anders zouden voortvloeien uit mogelijke milieuschade of gezondheidsklachten op de langere termijn.

13. REACH herziening

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie lezen dat Nederland streeft naar snellere, voorspelbare procedures binnen REACH, met minder administratieve lasten en zonder

dat dit ten koste gaat van de bescherming van gezondheid en milieu. Tegelijkertijd blijkt uit het nieuwe rapport van het Europees milieuagentschap dat er ondanks regelgeving over bescherming tegen bepaalde chemische stoffen het volume en aantal schadelijke stoffen op de markt toeneemt. Hoe kan de staatssecretaris ons precies verzekeren dat vereenvoudiging niet zal leiden tot afzwakking van de regelgeving en extra schade aan gezondheid, natuur en milieu? Op welke wetenschappelijke bronnen baseert de staatssecretaris zich dan?

Antwoord

Het kabinet kan invloed uitoefenen door goede ideeën, initiatieven te ontplooien, onderzoek te laten doen, en bijeenkomsten te organiseren. Nederland pleit op verschillende manieren in Brussel voor een ambitieuze REACH herziening die toeziet op een hoge bescherming van gezondheid en milieu én een goed functionerende interne markt, zoals in het hoger genoemde non-paper staat,

Om zicht te krijgen op de effecten van de voorstellen voor de herziening van REACH maakt het kabinet gebruik van de inzichten van Bureau REACH, de brancheverenigingen, maatschappelijke organisaties, de wetenschap en de organisaties die belast zijn met toezicht en handhaving.

14. PFAS

De Partij voor de Dieren-fractie hecht groot belang aan een zo snel mogelijk landelijk en Europees verbod op alle PFAS, gezien de ernstige en langdurige milieu en gezondheidsschade die deze stoffen veroorzaken. Het kabinet stelt zich in te willen zetten voor een zo breed mogelijk Europees PFAS-verbod. Maar op dit moment wordt PFAS in bestrijdingsmiddelen uitgezonderd van het Europese voorstel voor een verbod, terwijl het gebruik daarvan stijgt en ervoor zorgt dat PFAS alsnog overal in onze omgeving en zelfs op ons voedsel terecht komt. Is het kabinet het met ons eens dat het onwenselijk is dat via bestrijdingsmiddelen

PFAS alsnog overal in onze omgeving terecht komt? Zo nee, waarom niet? Hoe beoordeelt het kabinet (ook vanuit het voorzorgsbeginsel) het risico op gezondheid van mens en dier als PFAS via bestrijdingsmiddelen steeds in ons voedsel terecht komt en zich in ons lichaam opstapelt, ook gezien het feit dat meeste Nederlanders nu al te veel PFAS in hun bloed hebben? Is het kabinet als eindverantwoordelijke voor gezondheid van mens, dier en milieu bereid om ook voor een verbod op PFAS in bestrijdingsmiddelen te pleiten, eventueel in samenwerking met landen als Denemarken? Zo niet, is het kabinet bereid daar nationale maatregelen op te nemen, in lijn met onder andere Denemarken? Zo nee, waarom kan Denemarken het wel? Waarom laat het kabinet bewust toe dat PFAS via bestrijdingsmiddelen alsnog overal in ons milieu, water en voedsel terechtkomt?

Antwoord

Binnen het huidige restrictievoorstel is een uitzondering opgenomen voor stoffen waar al een risicobeoordeling op plaatsvindt, zoals (dier)geneesmiddelen, biociden en gewasbeschermingsmiddelen. Voor bestrijdingsmiddelen wordt, conform wetgeving, voor iedere stof een individuele risicobeoordeling uitgevoerd. Het kabinet staat achter het restrictievoorstel en de individuele benadering die geldt voor de uitgezonderde groepen van stoffen. Wanneer nieuwe wetenschappelijke inzichten ontstaan, bijvoorbeeld over PFAS-houdende stoffen, dan zal de risicobeoordeling voor de betreffende middelen en stoffen hierop moeten worden aangepast. Nederland heeft de Europese Commissie daarom opgeroepen om alle PFAS-houdende werkzame stoffen (versneld) te laten herbeoordelen en het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) bestudeert momenteel nieuwe wetenschappelijke informatie over de TFA-vorming van een aantal werkzame stoffen in gewasbeschermingsmiddelen die Denemarken eerder dit jaar heeft gedeeld.

Voordat een gewasbeschermingsmiddel mag worden gebruikt op een gewas, wordt onderzocht of de te

verwachten residuen van het desbetreffende gewasbeschermingsmiddel een gevaar voor de volksgezondheid vormen. Hiervoor wordt bij de beoordeling van een product en actieve stof (werkzame bestanddeel van een gewasbeschermingsmiddel) een Maximaal Residu Limiet (MRL) vastgesteld. De MRL is de maximale wettelijke hoeveelheid van een actieve stof die in of op levensmiddelen voor mag komen. Gewasbeschermingsmiddelen worden alleen toegelaten als de risicoinfschatting aangeeft dat bij de maximum te verwachten residuen per gewas de acceptabele dagelijkse inname (ADI) en de acute referentie dosis (ARfD), niet worden overschreden voor respectievelijk chronische blootstelling en acute blootstelling. Het kabinet heeft vertrouwen in dit systeem en in de NVWA die hier, door middel van periodieke controles, op toeziet.

Het kabinet vindt het belangrijk dat bestrijdingsmiddelen alleen op de markt komen als deze veilig kunnen worden toegepast. Hiervoor vindt een uitgebreide Europese en nationale risicobeoordeling plaats op de risico's voor mens, dier en milieu. Wanneer nieuwe wetenschappelijke informatie beschikbaar komt dient goed te worden bekeken wat dit betekent voor de eerder uitgevoerde risicobeoordeling. Dit heeft Denemarken ook zo gedaan. Daarom bekijkt het Ctgb momenteel de nieuwe wetenschappelijke informatie over de TFA-vorming van een aantal werkzame stoffen in gewasbeschermingsmiddelen die Denemarken eerder dit jaar heeft gedeeld. Het is vervolgens aan het Ctgb om, als aangewezen toelatingsautoriteit, te bepalen of er aanleiding is om de in Nederland toegelaten middelen op basis van deze stoffen tussentijds opnieuw te beoordelen.

15. PFAS

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie vragen of het kabinet bekend is met de conclusies uit het rapport 'Grondwaterkwaliteit Nederland 2024', waaruit blijkt dat PFAS bijna overal zit en op veel plekken ver de toegestane

waarde overschrijdt? Is het kabinet bekend met de conclusies uit datzelfde rapport waarin wordt gewaarschuwd dat Nederland niet meer gaat voldoen aan de Europese waterkwaliteitsdoelen en waarin de onderzoekers de aanwezigheid van PFAS 'zorgelijk' noemen? Ziet het kabinet reden voor snelheid en actie om PFAS beter aan te pakken via ook nationale maatregelen? Geeft dit verbod het kabinet een reden om ook te pleiten voor een PFAS-verbod in bestrijdingsmiddelen? Zo nee, waarom niet? Wat is in de EU de inzet van Nederland als het gaat om sanering van vervuilde locaties, monitoring en betere transparantie richting publiek? Welke acties worden daarin ondernomen in de EU en welke mogelijke extra stappen ziet het kabinet nog? Door (soms illegale) lozingen van PFAS richten bedrijven maatschappelijke schade aan, waaronder verhoogde kosten voor rioolzuivering, maar blijkt nu in praktijk moeilijk om de kosten op de bedrijven te verhalen. Is het kabinet bereid in de EU ervoor te pleiten dat beter wordt geborgd dat zulke bedrijven zelf gaan betalen voor de schade die ze hebben veroorzaakt, conform aangenomen motie-Kostić/Soepboer (Kamerstuk 27 625, nr. 694), in plaats dat de rekening steeds bij burgers terecht komt? Welke mogelijkheden ziet het kabinet daarin?

Antwoord

Ja, het kabinet is bekend met het rapport en deze conclusies. Het kabinet erkent de urgentie van de PFAS-problematiek en onderneemt zowel op Europees als nationaal niveau actie. Nationaal ligt de nadruk op het zoveel mogelijk beperken van PFAS-emissies. Zo zijn alle PFAS recent aangemerkt als Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS), waarvoor een minimalisatieplicht geldt: emissie moet worden vermeden of, indien dat niet mogelijk is, moeten de emissies zoveel mogelijk worden teruggedrongen.

In 2021 is het Actieprogramma PFAS gestart, een samenwerking tussen Rijk, kennisinstellingen en

bedrijfsleven. Hiermee stimuleert het kabinet marktpartijen om vooruitlopend op Europese restricties, al bestaande alternatieven toe te passen of nieuwe te ontwikkelen, onder meer in de papier-, blusschuim- en elektronicasector. Inmiddels hebben veel sectoren actie ondernomen om PFAS uit hun productieprocessen te verwijderen. Voor de PFAS die al in het milieu aanwezig zijn, richt het kabinet zich op het voorkomen van verdere verspreiding en het beperken van blootstelling. Het kabinet ondersteunt provincies en gemeenten financieel bij het opruimen van vervuilde locaties. En het RIVM voert een breed onderzoeksprogramma uit om de verschillende blootstellingsroutes in kaart te brengen en te bepalen waar maatregelen het meest effectief zijn.

Het kabinet begrijpt de uitzondering die is gemaakt voor stoffen waarvoor voorafgaand aan toelating op de markt een risicobeoordeling plaatsvindt, zoals gewasbeschermingsmiddelen en geeft opvolging aan de opmerking in het restrictievoorstel dat bij deze risicobeoordelingen goed rekening moet worden gehouden met persistentie. Als invulling daarvan is onder meer op 30 juni 2025 een brief aan de Europese Commissie gestuurd met het verzoek om gewasbeschermingsmiddelen en biociden die horen tot de groep PFAS en waar de PFAS-stof TFA een afbraakproduct van is, te herbeoordelen.

Of op een bepaalde locatie met PFAS-verontreiniging maatregelen, zoals saneren, nodig zijn, hangt af van specifieke omstandigheden en risico's en vraagt altijd een locatie-specifieke afweging. Hoe hieraan invulling wordt gegeven, is in de nationale wetgeving van lidstaten geregeld. Nederland wisselt actief kennis en ervaringen met andere lidstaten op dit gebied uit. De aangenomen EU bodemonitoringsrichtlijn verplicht lidstaten om mogelijk verontreinigde locaties in kaart te brengen en in een openbaar register op te nemen. In principe ligt dit in het verlengde van de al bestaande (dynamische) registers. Het monitoren van de bodemgezondheid, inclusief PFAS, is

onderdeel van deze richtlijn. Het publiceren van deze data zorgt voor transparantie.

Binnen Nederland zijn provincies en gemeenten actief aan de slag met de inventarisatie van met PFAS vervuilde locaties. Het Rijk ondersteunt hierbij met kennis en expertise en het ter beschikking stellen van SPUK-middelen.

Het principe de vervuiler betaalt is het uitgangspunt voor zowel de Nederlandse als de Europese wetgeving, zoals ook aangegeven in de beantwoording van de motie van de leden Kostić en Soepboer.⁵ Voor waterzuivering is dit verankerd in de zuiveringsheffingen die waterschappen opleggen bij indirecte lozingen (op een RWZI), en de verontreinigingsheffing die opgelegd wordt bij directe lozingen op het oppervlaktewater. Voor zowel de verontreinigingsheffing als de zuiveringsheffing is het beginsel 'de vervuiler betaalt' leidend. De vervuiler betaalt naar rato van de vervuilingswaarde van het afvalwater dat wordt geloosd of afgevoerd.

Op het moment dat een waterzuiveraar extra kosten moet maken voor zuivering van het afvalwater van een bedrijf, dan kan een waterzuiveraar de extra kosten in rekening brengen bij dat bedrijf. Indien er sprake is van een illegale lozing, en daaruit ontstaat schade, dan kan degene bij wie de schade veroorzaakt wordt, de schade verhalen bij degene die dat veroorzaakt of kan deze eisen dat de schade wordt opgeruimd door de veroorzaker.

16. PFAS

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie merken op dat de vorige bewindspersonen van Infrastructuur en Waterstaat hebben aangegeven een nationaal verbod (in een bepaalde vorm) te overwegen als Europa te traag handelt. Deze leden steunen die keuze. Is het kabinet het met ons eens dat een

⁵ *Kamerstuk* 30 015, nr. 130.

Europees verbod veel te laat komt, omdat zo nog jarenlang schadelijke en niet-afbreekbare chemicaliën zich in onze leefomgeving en lichamen kunnen ophopen? En deelt het kabinet de mening dat de volksgezondheid beter beschermd wordt door eerder nationale restricties op PFAS in te voeren? De Kamer heeft meermaals gevraagd om meer nationale maatregelen tegen PFAS, naar voorbeeld van landen zoals Denemarken, waarbij het kabinet heeft aangegeven de mogelijkheden voor een gedeeltelijk lozingsverbod uit te werken. Is het kabinet bereid zo'n lozingsverbod met spoed naar de Kamer te sturen, gezien de grote hoeveelheden PFAS die waarschijnlijk elke dag nog worden geloosd en de schade die dat met zich meebrengt? Zo ja, wanneer kunnen we dit precies verwachten? Zo nee, waarom niet? Is het kabinet bereid naar voorbeeld van onder andere Denemarken een gedeeltelijk nationaal productverbod in te stellen en met spoed naar de Kamer te sturen? Zo nee, waarom kan Denemarken het wel en ons kabinet niet?

Antwoord

Het kabinet deelt niet de mening dat het verbod te laat komt. Daarbij is belangrijk te weten dat het zo breed mogelijke Europese verbod niet de enige maatregel is. Gelijktijdig wordt ook ingezet op substitutie, vermindering van lozingen en vergroting van de kennis over risico en blootstelling. Daarbij blijven we onderzoeken of aanvullende maatregelen mogelijk en effectief zijn. Bij elkaar een breed pakket aan maatregelen. Het kabinet heeft op 21 juli 2025 een verkenning naar een nationaal PFAS-productverbod en PFAS-lozingsverbod aan de Kamer gestuurd. Het kabinet kiest niet voor een nationaal productverbod op enkele productgroepen, zoals in Denemarken, omdat de inspanning voor toezicht en handhaving hoog is en het een concurrentienadeel creëert voor het Nederlands bedrijfsleven binnen Europa. Wel is toegezegd⁶ te kijken naar de mogelijkheden voor een gedeeltelijk lozingsverbod. Een verdere uitwerking hiervan is noodzakelijk om beter zicht te krijgen op de gevolgen hiervan en ongewenste neveneffecten

⁶ Toezegging TZ202510-098.

te voorkomen. Dit vergt tijd. Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat werkt hier momenteel aan. Conform de toezegging van de minister van IenW zal de Kamer in het eerste kwartaal van 2026 over de voortgang worden geïnformeerd.

17. REACH

Daarnaast vragen de leden van de Partij voor de Dieren-fractie wat het kabinet concreet doet om te waarborgen dat de herziening van de REACH-verordening niet primair gericht wordt op administratieve vereenvoudiging voor de industrie, maar dat gezondheid van mensen, dieren en milieu volgens meest recente wetenschappelijke inzichten en vanuit het voorzorgsbeginsel wordt geborgd.

Antwoord

De inzet van het kabinet is duidelijk, behoud en waar mogelijk verbetering van het beschermingsniveau.

Circulaire Economie

18. Kosten en lasten van nieuwe EU-regelgeving

De leden van de PVV-fractie lezen in het verslag zorgen over kosten, financieringsproblemen en risico's voor bedrijven, maar er is geen kabinetsmaatregel, geen lastenverlichting en geen actiepoint vanuit de staatssecretaris. Welke inschatting heeft de staatssecretaris van de directe en indirecte kosten die nieuwe circulaire economie verplichtingen (bijvoorbeeld verplichte recycelaatpercentages, uitbreiding van producentenverantwoordelijkheid en verplichtingen onder de CE-markering) met zich meebrengen voor Nederlandse bedrijven? Welke maatregelen treft de staatssecretaris om te voorkomen dat Nederlandse ondernemers wederom harder worden geraakt dan de concurrenten binnen en buiten de

Europese Unie (EU)?

Antwoord

De doelstelling van een circulaire economie is dat deze rendabel is voor iedereen en zorgt voor een concurrerende economie.

De transitie naar een circulaire economie brengt zowel kosten als opbrengsten met zich mee. Een universeel beeld hiervan maken is niet mogelijk. Dit hangt in veel gevallen af van de precieze insteek van de maatregel. Daarbij is ook belangrijk te benadrukken dat de transitie veel (onzichtbare) kosten wegneemt, die bijvoorbeeld optreden bij het gebruik van *virgin*⁷ grondstoffen. En zoals ook gesteld in de actualisatie van het Nationaal Plan Circulaire Economie (NPCE), biedt de transitie ook de mogelijkheid om minder afhankelijk te worden van schaarse grondstoffen, leveringszekerheid en meer controle te krijgen over kosten die daarmee gepaard gaan.

Uiteraard let het kabinet bij de vormgeving van alle nationale en Europese maatregelen altijd op de gevolgen voor de Europese en Nederlandse economie. De kosten voor burgers en bedrijven worden daarom ook actief meegenomen in de impact assessments van de Europese Commissie, en hebben een plek in de beoordeling van Nederland via de BNC-fiches. Een mondiaal eerlijk speelveld is hierbij van groot belang, waarbij bijvoorbeeld voor Europese producten dezelfde eisen gelden als voor geïmporteerde producten.

19. 'Afval' versus 'grondstof'

De leden van de PVV-fractie lezen in het verslag dat de EU aan het voorbereiden is en blijkbaar doet Nederland niks concreets. Kan de staatssecretaris aangeven wanneer verwacht wordt dat de Europese Commissie eindelijk komt

⁷ Virgin materialen zijn materialen die nooit eerder gebruikt of verwerkt zijn.

met definities voor de status van afval versus grondstof, gezien de grote gevolgen van de huidige onduidelijkheid (vertraging, kosten en rechtsongelijkheid tussen lidstaten)? Welke inzet levert Nederland om dit proces te versnellen?

Antwoord

Verduidelijking van de afvaldefinitie en het ontwikkelen van einde-afval criteria is iets waar het kabinet al langer voor pleit. De Europese Commissie heeft aangegeven dat dit ook een plek zal krijgen in de Circular Economy Act. Hoe dit precies vorm zal krijgen, is op dit moment nog niet te zeggen. Uiteindelijk is het aan de Europese Commissie om hiervoor een voorstel te doen. Het kabinet pakt hierin haar rol via onder andere de lobby voor de Circular Economy Act, waarin de Nederlandse inzet wordt uitgedragen in technische meetings conform het nonpaper.⁸

20. Circulaire Economie

De leden van de D66-fractie hebben ook met interesse kennisgenomen van de 'non-paper' over circulaire economie. Zij zijn de staatssecretaris erkentelijk dat het belang van een circulaire economie benadrukt wordt maar zij vragen de staatssecretaris waarom de nadruk op de afval- en recyclefase wordt gelegd. Deze leden benadrukken dat circulariteit eindigt in de afvalfase, maar, belangrijker, begint bij het verminderen van grondstoffengebruik. Met innovaties en met een ambitieuze Europese strategie kunnen we zorgen dat veel producten en grondstoffen niet in de afvalfase terecht hoeven te komen. Kan de staatssecretaris zijn inzet hierop toelichten en toezeggen voor een ambitieuze agenda te pleiten in Brussel?

Antwoord

⁸ *Kamerstuk* 21 501-08, nr. 1009.

Het kabinet steunt en erkent het belang van het verminderen van grondstoffengebruik. Het Nederlandse non-paper benadrukt dit ook, onder andere door de inzet op een ambitieus Europees productbeleid, het invoeren van verplichte percentages recyclaat en het stimuleren van reparatie en hergebruik van bijvoorbeeld elektrische en elektronische apparaten.

21. Recycling

De leden van de D66-fractie lezen tevens over de inzet van de staatssecretaris op recyclingbedrijven. De leden onderstrepen het belang van het uitblijven van actie en beamen de woorden van de staatssecretaris: “Als we nu geen actie ondernemen, zullen meer bedrijven omvallen”. Tegelijk vragen deze leden waarom de staatssecretaris nog geen actie heeft ondernomen om de aangekondigde plastic-heffing eerlijk over de keten te verdelen, aangezien deze nu juist ook recyclebedrijven zal raken. Daarnaast is de plastictafel tot een akkoord gekomen over de ‘markt creatie hefboom’. Een systeem wat enorm belangrijk is voor recyclebedrijven aangezien zij rekenden op een bijmengverplichting in 2027, die vervallen was. De staatssecretaris heeft aangegeven dat de hefboom invoeren niet in 2027 kan omdat het een te korte tijdlijn zou zijn. Deze leden roepen de staatssecretaris met klem op om niet alleen in Europa te pleiten voor actie maar ook nationaal werk te maken van de hefboom, waar de tafel al maanden geleden een akkoord over heeft gemaakt en deze alsnog uiterlijk in 2027 in werking te laten treden. Op die manier worden recyclebedrijven geholpen en groene plastic innovaties gestimuleerd. Deze leden kijken met interesse uit naar de reflectie hierop van de staatssecretaris.

Antwoord

In de Werkgroep Afvalsector wordt naar alternatieven gekeken voor de budgettaire opgave van 567 miljoen euro van de plasticheffing. Besluitvorming over de mogelijke alternatieve fiscale maatregelen, wordt voorzien bij de

Voorjaarsnota 2026. Zoals aangegeven in de Kamerbrief over circulaire plastic van 26 september 2025 is het kabinet positief over de circulaire hefboom.⁹ Er moet nog wel veel worden uitgezocht voordat een definitief besluit kan worden genomen over de invoering ervan. Het kabinet informeert de Kamer op korte termijn laatste stand van zaken.

Meerjarig Financieel Kader (MFK)

22. MFK en Do No Significant Harm-principe

De leden van de D66-fractie vragen hoe de Europese Commissie volgens Nederland moet borgen dat het 'Do No Significant Harm'-principe (DNSH) voldoende robuust blijft binnen het nieuwe Meerjarig Financieel Kader (MFK). Deze leden vragen wat de staatssecretaris verstaat onder "rekening houden met kenmerken en uitdagingen van sectoren" bij DNSH-implementatie, en hoe voorkomen wordt dat dit leidt tot verwatering van het principe.

Antwoord

Het Do No Significant Harm-principe (DNSH) heeft als doel dat er geen ernstige afbreuk mag worden gedaan aan bestaande EU-milieudoelstellingen. Elke sector kent daarin eigen risico's en kansen. Bij de uitwerking van het DNSH-principe moet er rekening gehouden worden met de toepassing van DNSH en dient deze proportioneel en uitvoerbaar te zijn, waarbij wordt gekeken naar sectorspecifieke omstandigheden (met name relevant voor landbouw, visserij en aquacultuursector) zoals technologische haalbaarheid en bestaande transitiepaden. Over het Do No Significant Harm-principe (DNSH) volgt nog een richtsnoer vanuit de Europese Commissie. Het is op dit moment nog onduidelijk hoe dit concept wordt vormgegeven binnen het MFK.

⁹ *Kamerstuk* 32 852, nr. 380.

23. MFK en LIFE

De leden van de VVD-fractie lezen dat er tijdens de Milieuraad een gedachtewisseling milieuaspecten MFK op de agenda staat. Zij zijn blij met het kabinetsstandpunt met betrekking tot de impact van het voorstel op de nationale afdrachten want dit baart ook deze leden zorgen. Zij vragen daarom welke financiële rode lijnen het kabinet hier hanteert en welke coalities worden gezocht om deze positie te versterken. Tevens vragen zij hoe geborgd wordt dat het schrappen of herplaatsen van het LIFE-programma niet leidt tot versnippering en vermindering van effectiviteit.

Antwoord

Zoals vastgelegd in het Hoofdpijnenakkoord zet het kabinet in op een combinatie van een acceptabele omvang van het MFK en een voor Nederland acceptabel aandeel in de nationale bijdragen via het eigenmiddelenbesluit. Als uitgangspunt dient hierbij de meerjarige raming van de Nederlands afdrachten aan de EU zoals opgenomen op de begroting van het ministerie van Buitenlandse Zaken.

In het MFK-voorstel keren de activiteiten onder het huidige LIFE-programma terug binnen zowel het NRPP (National and Regional Partnership Plans) als het ECF (European Competitiveness Fund). Het kabinet steunt het samenvoegen van verschillende programma's en de versimpeling van het MFK. In de onderhandelingen vraagt het kabinet, waar passend, aandacht voor een goede borging van de elementen die LIFE tot een effectief instrument maken.

24. Milieuaspecten MFK

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie hebben een aantal vragen over de milieuaspecten van het MFK. Deze leden lezen in de geannoteerde agenda dat het kabinet het belang van investeringen in de groene transitie steunt en daarbij

ook steunt dat er een minimaal bestedingspercentage van 35% voor klimaat en milieu wordt gehanteerd. Waarom pleit de staatssecretaris niet voor een hoger percentage? De EU haalt vooralsnog de klimaatdoelstellingen niet en er zal dus meer moeten gebeuren op het gebied van klimaat en milieu. Daarbij pleit dit kabinet ook juist voor een Europese aanpak. Is het dan niet noodzakelijk om een hoger percentage van de Europese middelen aan klimaat en milieu te besteden? Deze leden lezen ook dat het kabinet pleit voor 'voldoende aandacht voor natuurherstel'. Wat verstaat de staatssecretaris hieronder? Wat vindt de staatssecretaris voldoende? Kan de staatssecretaris toelichten wat op dit terrein concreet zijn inzet is en wanneer hij zal vinden dat er onvoldoende aandacht is voor natuurherstel?

Antwoord

Het kabinet benadrukt het belang van investeringen in de groene transitie en staat daarom positief tegenover het voorstel om minimaal 35% van de EU-uitgaven te richten op klimaat en milieu. Wel constateert het kabinet dat in dit percentage geen afzonderlijk doel voor biodiversiteit is opgenomen, waar in het huidige MFK wel een verplichting van 10% geldt, naast 30% voor klimaat. Het kabinet vindt dat het nieuwe voorstel verder moet worden uitgewerkt, onder meer om duidelijk te maken hoe het voorgestelde percentage precies kan worden gerealiseerd en hoe greenwashing wordt voorkomen. Daarbij moet voldoende aandacht blijven voor het terugdringen van vervuiling, het beschermen van biodiversiteit en het toepassen van *nature-based solutions*. Tijdens de onderhandelingen zet het kabinet zich hiervoor in en heeft de Europese Commissie gevraagd om een nadere toelichting en onderbouwing van de indicatoren die worden gebruikt.

De EU staat voor een groot aantal uitdagingen, waaronder de versterking van concurrentievermogen en defensie. Ook zijn er belangrijke opgaven op het gebied van verduurzaming,

milieu en natuur, ook bevat in de recent aangenomen Natuurherstelverordening. Het kabinet is van mening dat de middelen die uiteindelijk in het MFK beschikbaar komen in verhouding moeten staan tot de doelen en verplichtingen die aan lidstaten worden gesteld. Voldoende bijdrage aan natuur kan op verschillende manieren vorm krijgen. Daarbij kijkt het kabinet naar manieren en voorstellen van andere lidstaten om hier op constructieve wijze invulling aan te geven.

25. MFK

De leden van de BBB-fractie lezen dat het kabinet "ernstige zorgen" heeft geuit over de voorgestelde stijging van het MFK 2028-2034 en dat zij de impact op de nationale afdrachten "onacceptabel" acht. Welk concreet standpunt zal de staatssecretaris innemen tijdens de gedachtewisseling tijdens de Milieuraad op 16 december om deze onacceptabele stijging te adresseren en een acceptabele afdracht voor Nederland te waarborgen?

Antwoord

De gedachtewisseling over de milieuaspecten van het MFK is komen te vervallen op de agenda van de Milieuraad van 16 december. In de Milieuraad wordt overigens niet gesproken over de omvang van het MFK en de verdeling van de budgetten over de verschillende beleidsterreinen. Deze onderhandeling vindt plaats in de Raad Algemene Zaken en Europese Raad. Over het eigenmiddelenbesluit wordt ook gesproken in de Ecofinraad.

Conform Hoofdpijnenakkoord, zet het kabinet tijdens de onderhandelingen over het MFK in op een combinatie van een acceptabele omvang van het MFK en een voor Nederland acceptabel aandeel in de nationale bijdragen via het eigenmiddelenbesluit.

26. LIFE-programma

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie lezen dat verschillende lidstaten zorgen hebben geuit over het mogelijk verdwijnen of uithollen van het LIFE-programma. Daarnaast worden de afzonderlijke bestedingsdoelen onder het meerjarig financieel kader voor klimaat (nu 30%) en biodiversiteit (nu 7,5%) samengevoegd en verlaagd tot een totaal bestedingsdoel van 35%. Is de staatssecretaris bereid zich expliciet aan te sluiten bij deze lidstaten en te pleiten voor voldoende financiële middelen voor natuur, biodiversiteit en natuurherstel om uiteindelijk te kunnen voldoen aan wat nodig om de natuur te herstellen en te beschermen (conform wetenschappelijk consensus)? Kan de staatssecretaris ook toelichten wat volgens hem voldoende financiële middelen zijn en op welke wetenschappelijke inzichten hij zich precies baseert? En kan de staatssecretaris toelichten hoe Nederland wil bijdragen aan het effectief realiseren van natuurherstelprojecten binnen Europa.

Antwoord

Het kabinet erkent het belang van voldoende en structurele financiering voor natuur, biodiversiteit en natuurherstel. Het kabinet deelt de zorg dat het samenvoegen en verlagen van afzonderlijke bestedingsdoelen voor klimaat en milieu, en biodiversiteit kan leiden tot minder middelen voor natuurherstel. Tegelijkertijd steunt het kabinet ook de samenvoeging van verschillende fondsen in het volgende MFK. Wat voor Nederland voldoende middelen zijn, hangt samen met de mate waarin lidstaten worden geacht om de doelen uit de Natuurherstelverordening te realiseren. Het kabinet kijkt hierbij primair naar het herstellen van natuur in Nederland. Het kabinet ziet dat grensoverschrijdende projecten op het gebied van natuur en biodiversiteit binnen de ongeoordeelde middelen van de EU-faciliteit kunnen worden gefinancierd. Dit biedt kansen, maar de exacte bijdrage van de EU-faciliteit aan natuur is op dit moment onzeker.

27. Milieuaspecten MFK

De leden van de CDA-fractie hebben ook over de milieuaspecten van het MFK enkele vragen. Zij lezen dat het kabinet de modernisering en flexibilisering van de EU-begroting steunt, waaronder het samenvoegen van fondsen. De leden vragen of de staatssecretaris kan toelichten hoe wordt voorkomen dat eventuele centralisatie van cohesie- en investeringsfondsen leidt tot minder inspraak of onvoldoende afstemming op lokale behoeften. Deze leden vragen hoe de staatssecretaris in de Milieuraad zal toelichten wat onder aandacht voor natuurherstel wordt verstaan en op welke wijze dit onderwerp in de besprekingen wordt ingebracht. Kan de staatssecretaris een concreet voorbeeld geven wat hieronder wordt verstaan en hoe hij de omstandigheden voor natuurontwikkeling wil verbeteren? Verder vragen de leden welke gemeenschappelijke uitgangspunten lidstaten kunnen hanteren wanneer het gaat om natuurversterkende inpassing van bijvoorbeeld windmolens op zee.

Antwoord

Het kabinet steunt het basisprincipe van het NRPP dat gericht is op het partnerschapsbeginsel. Het kabinet wil hier ook actief vorm aan geven door nauwe betrokkenheid van medeoverheden en andere (maatschappelijke) partners. Verder kan een voldoende bijdrage aan natuur op meerdere manieren worden ingevuld. Het kabinet verwelkomt de opname van biodiversiteit en natuurherstel in de doelstellingen binnen het NRPP-voorstel en pleit voor voldoende aandacht hiervoor binnen het MFK. In het kader van de Natuurherstelverordening werken lidstaten op dit moment aan hun nationale herstelplannen, die uiterlijk in concept op 1 september 2026 en in definitieve vorm op 1 september 2027 moeten worden ingediend. In deze plannen worden natuurherstelmaatregelen concreet uitgewerkt. De Natuurherstelverordening en het EU-format voor de herstelplannen bieden daarbij de inhoudelijke kaders en uitgangspunten. Het kabinet erkent het belang van samenhang tussen de nationale en regionale partnerschapsplannen onder het MFK en de nationale

herstelplannen, zodat financiering en beleidsdoelen elkaar optimaal versterken.

Raadconclusies Circulaire Economie en klimaatadaptatie

28. Raadsconclusies

Tijdens de Milieuraad wenst het Deens Voorzitterschap tot een akkoord te komen over de Raadsconclusies over het “Milieu in Europa in 2025 en de weg vooruit richting 2030”, zo lezen de leden van de VVD-fractie.

Zij vragen hoe in die Raadsconclusies wordt geborgd dat toekomstige voorstellen voor circulaire economie leiden tot innovatie in plaats van extra verplichtingen zonder aantoonbare meerwaarde. Op welke wijze wordt de betrokkenheid van sectoren bij klimaatadaptatie versterkt, zoals door Nederland bepleit, zonder nieuwe lasten? Tot slot op dit punt vragen de leden of de staatssecretaris inzicht kan geven in de concrete voordelen die Nederland verwacht voor het bedrijfsleven uit deze Raadsconclusies.

Antwoord

Het kabinet onderschrijft de noodzaak dat toekomstige voorstellen voor circulaire economie leiden tot innovatie. Om deze reden heeft het kabinet een non-paper opgesteld waarin wordt benadrukt dat de aankomende *Circulair Economy Act* (CEA, verwacht Q3 2026) innovatie moet bevorderen via o.a. verschillende financieringsvormen voor circulaire bedrijven en producten. Op deze manier probeert het kabinet aan de voorkant te sturen op de inhoud van het Commissievoorstel, en geeft het kabinet de Commissie enkele randvoorwaarden mee. Het kabinet zal bij het uitkomen van de toekomstige Commissievoorstellen voor circulaire economie toetsen op de doelmatigheid en bevordering van de transitie richting een circulaire economie, o.a. via het stimuleren van innovatie, met daarin de juiste ondersteuning voor het bedrijfsleven. De

oproep van de Raad van de Europese Unie in deze Raadsconclusies tonen dat ook andere Lidstaten deze noodzaak onderschrijven.

Het kabinet hecht er belang aan dat alle sectoren werken aan klimaatweerbaarheid. De mogelijke gevolgen voor bedrijven zijn sterk afhankelijk van bedrijfsspecifieke omstandigheden, zoals locatie en aard van de werkzaamheden. Het kabinet is van mening dat het primair de verantwoordelijkheid is van bedrijven om keuzes te maken over hun klimaatweerbaarheid, en hoe zij om willen gaan met de lokale gevolgen, zoals hitte en extreme neerslag. Bedrijven kunnen besluiten om preventieve maatregelen te nemen, maar ook maatregelen om de omvang van de schade te beperken, de schade te verzekeren of restschade te accepteren. Vanuit het Rijk wordt informatie verstrekt over het veranderende klimaat om bedrijven bij een keuze te ondersteunen. De Commissie kijkt samen met de lidstaten of meer informatie beschikbaar is om bedrijven te ondersteunen bij het verhogen hun klimaatweerbaarheid. Nationaal betreft het kabinet sectoren bij het nationale klimaatadaptatiebeleid via het traject van de Nationale Adaptatie Strategie (die gepland is in 2026).

Op dit moment is onduidelijk wat de concrete invulling van de Commissie gaat zijn van de voorstellen op het gebied circulaire economie en klimaatadaptatie. De verwachting is dat de Raadsconclusies een duidelijk boodschap meegeven aan de Commissie om bij de ontwikkeling van de voorstellen voor circulaire economie en klimaatadaptatie een goede balans te kiezen tussen de bestaande (milieu)ambities en het ondersteunen van het bedrijfsleven in de transitie naar een schone en toekomstbestendige economie.

29. Burgerberaad Klimaat en Raadsconclusies CE

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie vragen hoe de staatssecretaris de aanbevelingen van het Burgerberaad

Klimaat over het gebruik van spullen mee in overweging neemt voor de Nederlandse positie ten aanzien van de raadsconclusies circulaire economie. Voorstellen zoals het verlengen van de garantieperiode op producten, de mogelijkheid om voor bepaalde reparaties lagere btw-tarieven toe te kennen, en een hogere bijmengverplichting van gerecyclede oplossingen hebben baat bij actie op Europees niveau, onder andere door het creëren van een gelijk speelveld.

Antwoord

De Raadsconclusies passen bij de aanbevelingen die het Burgerberaad Klimaat gedaan heeft. Gezien de timing van de onderhandelingen, is het echter niet mogelijk geweest om deze aanbevelingen actief mee te nemen in de onderhandelingen over de Raadsconclusies. Het kabinet is het er verder volledig mee eens dat de circulaire transitie een Europese aanpak vereist, en daarom zal het kabinet de aanbevelingen die relevant zijn voor deze Europese aanpak ook meenemen in de komende periode in aanloop naar de Europese CEA. Daarbij is het goed om te zien dat een aantal van de aanbevelingen reeds overeenkomt met de Nederlandse inzet uit het eerder ook genoemde non-paper, zoals de inzet op verplichte percentages recycelaat in producten.

30. Raadsconclusies

De leden van de CDA-fractie hebben ook over de raadsconclusies over het milieu en de weg vooruit naar 2030 enkele vragen. Uit de documentatie blijkt dat lidstaten niet op koers liggen om alle milieudoelstellingen te halen. De leden vragen hoe de staatssecretaris het belang van verbetering van waterkwaliteit zal inbrengen en of hij kan bevestigen dat wordt gewerkt aan een vorm van doelsturing voor nutriënten in oppervlaktewater in plaats van strikte middelvoorschriften. Deze leden vragen of het kabinet scherp in beeld heeft welke aanvullende maatregelen nuttig

kunnen zijn ter versterking van biodiversiteit, luchtkwaliteit en waterkwaliteit. Vooruitlopend op het aangekondigde voorstel voor klimaatadaptatie en circulaire economie vragen de leden of de staatssecretaris bereid is om in de Milieuraad te verkennen of een Europese grondstoffenheffing kan bijdragen aan het aantrekkelijker maken van secundaire grondstoffen en het versterken van autonomie. Ook vragen deze leden of een verhoging van heffingen op fossiele LNG-import kan worden besproken om duurzame alternatieven kansrijker te maken. Daarnaast vragen deze leden of gezamenlijke productnormen met verplichtingen voor recycled content en design-for-recycling onderdeel kunnen worden van de Nederlandse inzet.

Antwoord

Vanuit het ministerie van LNV wordt gewerkt aan bedrijfsgerichte doelsturing van grondwaterkwaliteit. Dit heeft effecten op het oppervlaktewater. Het kabinet is van mening dat zowel generiek als gebiedsspecifiek beleid nodig is om te voldoen aan de nationale en internationale doelstellingen voor biodiversiteit en waterkwaliteit. In dit kader zet het kabinet primair in op maatregelen voor de landbouwsector via generiek beleid, zoals haalbare bedrijfsspecifieke emissiedoelen en innovatie. In sommige specifieke gebieden zal generiek beleid onvoldoende zijn voor het doelbereik. Hier werkt het kabinet aan gebiedsspecifieke maatregelen die nodig zijn ten behoeve van het doelbereik. Dit doet het kabinet via bijvoorbeeld via de MCEN-middelen voor de gebiedsgerichte aanpak. Het kabinet onderkent het belang van het aantrekkelijker maken van circulaire producten en materialen. Het kabinet pleit daarom bij de Commissie voor het onderzoeken van maatregelen die bijdragen aan een gelijk speelveld tussen circulaire en niet-circulaire producten en materialen, zoals een combinatie van prijs- en stimuleringsmechanismen en het tegengaan van oneerlijke handelspraktijken.

Een importheffing van fossiele LNG is niet wenselijk, aangezien Nederland en de Europese Unie nu en in de

komende jaren nog in hoge mate afhankelijk zijn van fossiele LNG. Een heffing op fossiele LNG leidt ertoe dat het voor partijen minder aantrekkelijk wordt om LNG in te kopen, dan wel dat LNG op de interne markt van de Unie te brengen. Dit heeft nadelige gevolgen voor zowel de leveringszekerheid als de betaalbaarheid. Bovendien kan dit een perverse prikkel hebben op de marktvraag naar gas uit Rusland en kan de import hiervan (tijdelijk) toenemen. Dit terwijl nu juist met REPowerEU-verordening wordt besloten om daarvan afstand te doen.

Het kabinet pleit inderdaad voor de snelle uitrol van productnormen, met o.a. verplichte percentages recycleert en maatregelen voor recyclebaarheid van producten. Dit is ook opgenomen in het Nederlandse non-paper voor de *Circular Economy Act*.

Milieuomnibus

31. Non-paper Milieuomnibus

Tot slot hebben de leden van de VVD-fractie enkele vragen over de non-paper Milieuomnibus. Welke Nederlandse voorstellen uit het non-paper worden actief ingebracht, en welke steun van andere lidstaten is reeds verkend en/of verzekerd? Hoe wordt geborgd dat de Milieuomnibus niet slechts symbolisch vereenvoudigt, maar tot aantoonbare lastenreductie leidt?

Antwoord

De gehele non-paper wordt door het kabinet gebruikt voor beïnvloeding van het Commissievoorstel. Zo zijn alle voorstellen meegenomen in de Nederlandse input voor de *call for evidence* van de Commissie, en ingediend op 9 september 2025. Voor de *call for evidence* zijn vooral de technische voorstellen relevant, aangezien dit de concrete suggesties zijn voor de inhoud van de milieuomnibus. De

milieuomnibus wordt op korte termijn verwacht. Momenteel zijn lidstaten zich nog aan het oriënteren t.a.v. de milieuomnibus. Het is daarmee nog onduidelijk welke positie zij zullen innemen. Wanneer de milieuomnibus wordt gepubliceerd door de Commissie, zal het kabinet o.b.v. de inhoud verkennen welke coalities zij kan vormen. De omnibusvoorstellen hebben als uitgangspunt om de Europese wetgeving te versimpelen t.b.v. het concurrentievermogen van het Europees bedrijfsleven. De Commissie maakt hierin altijd een weging tussen het concurrentievermogen en het waarborgen van bestaande doelen. Lidstaten doen dit op hun beurt ook. Het kabinet zal bij de beoordeling van het uiteindelijke voorstel hierop toetsen, aangezien het essentieel is dat deze balans voldoende en zorgvuldig is gedaan. De beoordeling van het kabinet wordt via de reguliere processen gedaan, en de Kamer zal via een BNC-fiche worden geïnformeerd.

32. Milieuomnibus

De leden van de D66-fractie vragen de staatssecretaris welke elementen van het Nederlandse non-paper over de Milieuomnibus volgens hem het meest urgent zijn om door de Commissie over te nemen, en hoe Nederland gaat beoordelen of de voorgestelde simplificaties daadwerkelijk regeldruk verminderen zonder milieudoelen te verlagen. Deze leden vragen ook wanneer het BNC-fiche wordt verwacht.

Antwoord:

Voor het kabinet is het essentieel dat de milieuomnibus bijdraagt aan zowel een schone en toekomstbestendige Europese industrie alsook een gezonde leefomgeving voor burgers. Het is belangrijk dat de voorgestelde versimpelingen daadwerkelijk toezien op de nodige ondersteuning van het bedrijfsleven. Tegelijkertijd moet er via de milieuomnibus geen afbreuk worden gedaan aan bestaande doelen die een gezonde leefomgeving voor de

burgers waarborgen. Het is op dit moment nog onduidelijk welke versimpelingen de Commissie gaat voorstellen in de uiteindelijk milieuomnibus. Het kabinet zal deze na publicatie via het reguliere BNC-fiche beoordelen, waarbij zij het uitgangspunt hanteert dat het voorstel zowel bijdraagt aan het verhogen van het concurrentievermogen via lastenverlichting als de bestaande doelen waarborgt. De Milieuomnibus wordt op korte termijn verwacht, alleen de publicatiedatum hangt af van de Commissie. Na de publicatie zal het kabinet starten met een BNC-traject, waarna de Kamer zal worden geïnformeerd.

33. MKB en Milieuomnibus

De leden van de BBB-fractie merken op dat de Nederlandse inzet op de Milieuomnibus gericht is op het verminderen van administratieve en bureaucratische lasten. Deze leden hechten groot belang aan het verminderen van de regeldruk, met name voor het midden- en kleinbedrijf (mkb). Welke concrete en meetbare regeldrukverminderingen voor het mkb en de agrarische sector verwacht de staatssecretaris dat de Milieuomnibus zal opleveren, in het bijzonder ten aanzien van rapportagevereisten op het gebied van circulaire economie?

Antwoord

Op moment van publicatie van de milieuomnibus door de Commissie zal het kabinet onder meer toetsen of de voorgestelde versimpelingen daadwerkelijk leiden tot concrete en meetbare regeldrukvermindering, voor zowel het mkb als de gehele Europese industrie. Hier hecht het kabinet waarde aan. Ook om het bedrijfsleven te ondersteunen richting een schone en toekomstbestendige economie.

34. Non-paper Milieuomnibus

De leden van de CDA-fractie hebben ook over het non-paper inzake de Milieuomnibus enkele vragen. Zij onderschrijven het belang van minder regeldruk, maar vragen hoe

tegelijkertijd geborgd blijft dat milieubescherming als doel overeind blijft. Deze leden vragen hoe de Omnibus in de praktijk kan bijdragen aan het beter faciliteren van duurzamere alternatieven en welke knelpunten kunnen worden weggenomen. Zij vragen of de staatssecretaris deze vragen wil betrekken in de Nederlandse bijdrage aan de Milieuraad.

Antwoord

Het kabinet vindt het essentieel dat de Milieuomnibus een goede balans bevat tussen het ondersteunen van het bedrijfsleven richting een schone en toekomstbestendige economie, alsook het waarborgen van een gezonde leefomgeving via bestaande doelen. Daarom heeft het kabinet een non-paper opgesteld die de noodzaak van deze balans onderstreept. Het uiteindelijk voorstel wordt op basis hiervan beoordeeld door het kabinet. Momenteel is het nog onduidelijk welke concrete versimpelingsvoorstellen er door de Commissie worden gedaan in de milieuomnibus. Pas na publicatie van de omnibus kan het kabinet beoordelen of de omnibus in de praktijk kan bijdragen aan het beter faciliteren van duurzamere alternatieven via het wegnemen van knelpunten. Het kabinet zal de vragen meenemen in haar bijdrage tijdens de daartoe bestemde gremia, en indien passend bij de discussie. Het Deens Voorzitterschap heeft de behandeling van de milieuomnibus niet geagendeerd tijdens de aankomende Milieuraad.

35. CSRD

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie merken op dat in de non-paper Milieu-Omnibus het belang van 'investeringsduidelijkheid' door het kabinet wordt benadrukt. Tegelijkertijd willen circulaire ondernemers juist duidelijke kaders en wetgeving en zijn zowel grote als kleine bedrijven niet blij met het uitstellen of schrappen van maatregelen zoals de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) en de bossenstrategie, juist omdat dit leidt tot onzekerheid en vooral negatief uitpakt voor koploperbedrijven die er al

mee bezig zijn. Is het kabinet het ermee eens dat juist het plotseling uitstellen of schrappen van net afgesproken regels, grote onzekerheid voor bedrijven veroorzaakt? Zo nee, waarom niet? Zo ja, hoe gaat Nederland dit in Brussel onder de aandacht brengen? Hoe gaat het kabinet zorgen dat er een gelijk speelveld komt voor bedrijven die al groen en duurzaam doen, ten opzichte van grote bedrijven die daar onvoldoende tot geen beweging in maken?

Antwoord

Het kabinet erkent dat het uitstellen of aanpassen van Europese regels zorgt voor onzekerheid bij bedrijven. Het kabinet ijvert in Brussel voor een gelijk speelveld door te blijven pleiten voor geharmoniseerde regelgeving voor bedrijven. Dit komt ook terug in de verschillende Nederlandse non-papers die zijn opgesteld, waaronder voor de *Circular Economy Act* en de Milieum omnibus. Het kabinet zal deze non-papers onder de aandacht blijven brengen bij de Commissie en andere lidstaten.

36. Harmonisatie

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie merken op dat het kabinet aangeeft dat regelgeving ruimte moet bieden voor nationale omstandigheden, maar dat ecologische uitkomsten binnen de EU wel geharmoniseerd moeten blijven om een level playing field te behouden. Welke Nederlandse uitzondering(en) doelt het kabinet hier specifiek op?

Antwoord

Het kabinet doelt in haar non-paper niet op specifieke uitzonderingen. Wel kent elke lidstaat haar ruimtelijke uitdagingen, zoals de mate van dichtbevolktheid en geografische ligging. Voor het kabinet is het belangrijk dat de Commissie bij voorstellen voldoende flexibiliteit geeft aan de lidstaten om wetgeving te laten aansluiten bij deze nationale kenmerken, zonder het algehele doel van de

wetgeving uit het oog te verliezen, zoals bijvoorbeeld het uitgangspunt van de Unie ten aanzien van interne markt.

37. Milieuomnibus

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie vragen wat precies de gevolgen zijn van de Omnibus voor de bescherming van milieu en gezondheid. Zij zijn benieuwd in hoeverre deze gevolgen in kaart zijn gebracht en of deze gedeeld kunnen worden met de Kamer. Ook zijn zij benieuwd hoe het kabinet milieu en gezondheid weegt ten opzichte van lastenvermindering voor bedrijven

Antwoord

De Milieuomnibus is nog niet gepubliceerd, waardoor het onduidelijk is welke concrete voorstellen de Commissie hierin doet. Na de publicatie zal het voorstel inclusief de mogelijke gevolgen via het gebruikelijke BNC-fiche beoordeeld worden. Het kabinet vindt het essentieel dat de milieuomnibus een goede balans heeft tussen het ondersteunen van het bedrijfsleven richting een schone en toekomstbestendige economie, alsook het waarborgen van goede milieubescherming via bestaande doelen. Voor het kabinet is er geen hiërarchie tussen het bedrijfsleven en het milieu en de gezondheid van burgers. Beide hebben daarom een gelijkwaardige positie in de Nederlandse non-paper t.a.v. de milieuomnibus. Het kabinet maakt altijd een weging in het BNC-fiche als het gaat om specifieke voorstellen. Het kabinet zal deze weging meenemen in het BNC-fiche.

Bio-economie

38. Bio-economie

De leden van de CDA-fractie hebben ook over de gedachtewisseling over de bio-economiestrategie enkele vragen. Zij lezen dat de Europese Commissie een nieuwe

strategie zal presenteren en dat de Nederlandse inzet zich richt op het creëren en beschermen van een afzetmarkt voor biobased producten. Deze leden vragen of de staatssecretaris kan toelichten hoe hij dit concreet zal maken voor verschillende sectoren. Ook vragen zij hoe de staatssecretaris aankijkt tegen mogelijke normen voor een percentage groene grondstoffen in producten, bijvoorbeeld het stimuleren van duurzame bouwmaterialen zoals hout en natuurlijke isolatiematerialen zoals vlas. Verder vragen deze leden of de staatssecretaris in de Milieuraad afspraken kan bepleiten over de voorbeeldfunctie van overheden, zowel nationaal als decentraal, in hun rol als aanbesteder en investeerder in het kader van biobased toepassingen.

Antwoord

Het kabinet is voor verplichte percentages biogebaseerd in productregulering, zoals voor verpakkingen. Voor de chemische sector zet het kabinet in op doelstellingen voor duurzame koolstof, waaronder ook biogebaseerde koolstof¹⁰. Ook pleit het kabinet voor geharmoniseerde duurzaamheidseisen. Dit helpt de afzetmarkt omdat zo duidelijkheid en zekerheid ontstaat. Ook voor de bouwsector wordt de vraag naar biogebaseerde materialen gestimuleerd. Daarvoor wordt de Nederlandse aanpak als leidraad genomen.¹¹ Daarin wordt gestuurd op de CO₂-emissies van gebouwen, en worden marktpartijen financieel ondersteund bij het opzetten van biogebaseerde ketens en *buyer groups* voor de inkoop van biogebaseerde materialen. Daarnaast pleit het kabinet voor erkenning van koolstofvastlegging in gebouwen en bouwproducten, omdat dit deze markt verder kan ondersteunen. In de mededeling van de Commissie wordt een herziening van de Richtlijn Overheidsopdrachten benoemd, waarin aandacht komt voor het stimuleren van

¹⁰ Joint statement on a European sustainable Carbon Policy.
<https://www.government.nl/documents/publications/2024/04/15/joint-statement-on-a-european-sustainable-carbon-policy-package>

¹¹ Nationale aanpak Biobased Bouwen.
<https://open.overheid.nl/documenten/36800f92-e4bc-4d76-b152-073736609290/file>

biogebaseerde inkoop. Nederland stimuleert al rijksinkoop voor biogebaseerde materialen in de bouw, en ondersteunt bij gevolg deze aankondiging.

Een uitgebreide appreciatie van de EU bio-economie strategie ontvangt de Kamer binnenkort via een BNC-fiche.

39. Bio-economie

De leden van de VVD-fractie onderschrijven de inzet van het kabinet met betrekking tot de bio-economie strategie. Wel vragen zij hoe geborgd wordt dat de strategie niet zal leiden tot extra administratieve lasten voor agrariërs en mkb-bedrijven. Op welke wijze zet Nederland in op technologie-neutrale uitvoering, zodat innovatie niet afhankelijk wordt van vooraf gekozen technieken of sectoren?

Antwoord

In de strategie is aandacht voor regeldruk bij mkb-bedrijven en boeren. Concreet kondigt de Commissie ondersteuning aan voor mkb-bedrijven bij markttoelatingsprocedures. Het stimuleren van testomgevingen (*regulatory sandboxes*), waar nieuwe producten en technologieën kunnen worden getest, helpt mkb-bedrijven om te kunnen experimenteren zonder hoge administratieve lasten. Ook agrariërs hebben baat bij geharmoniseerde regelgeving. Mede daarom pleit het kabinet voor geharmoniseerde duurzaamheidseisen voor biograndstoffen. Nederland benadrukt de randvoorwaarden voor een duurzame en succesvolle bio-economie, zoals marktcreatie en geharmoniseerde duurzaamheidseisen. Binnen die randvoorwaarden sturen we niet op type technologie. Verder steunt het kabinet de aandacht in de strategie voor *scale-ups*. Op die manier kunnen verschillende technologieën zich verder ontwikkelen. Vaak blijkt immers pas in de pilotfase of de technologie ook daadwerkelijk succesvol kan worden.

40. Bio-economie

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie vragen hoe de staatssecretaris zal garanderen dat de inzet op bio-economie effectief tot een meer duurzame economie zal leiden, en geen andere milieuproblemen tot gevolg zal hebben, bijvoorbeeld doordat de productie van biograndstoffen ten koste gaat van natuur binnen of buiten Europa. Hoe ziet de staatssecretaris dit in de praktijk werken, onder andere gezien de beperkte beschikbare hoeveelheid land in Europa?

Deze leden zijn benieuwd naar welke mogelijke waarborgen de staatssecretaris wil steunen om een potentiële negatieve impact op de natuur te voorkomen. Verder verwelkomen deze leden de ambitie om meer vervuilende grondstoffen te vervangen door duurzame, circulaire vormen van biograndstoffen die niet ten koste gaan van natuur. Zij vragen zich daarbij af of de staatssecretaris ook zal hameren op het belang van het verminderen van het totale gebruik aan grondstoffen.

Antwoord

In een circulaire economie worden in de eerste plaats minder grondstoffen gebruikt door bijvoorbeeld hergebruik, en grondstoffen gebaseerd op afval. Op die manier zijn minder nieuwe grondstoffen nodig. Biograndstoffen zijn noodzakelijk om te komen tot een circulaire economie. Nederland stelt daarbij wel randvoorwaarden aan het gebruik van biograndstoffen¹²; alleen duurzame biograndstoffen worden gebruikt (daarom pleit het kabinet voor duurzaamheidscriteria), en deze duurzame biograndstoffen worden zo hoogwaardig mogelijk ingezet. Daar hoort bij dat het gebruik van duurzame biograndstoffen voor toepassingen waarvoor (op termijn) andere alternatieven beschikbaar komen (bijvoorbeeld hoge temperatuurwarmte voor de industrie) worden afgebouwd dan wel omgebouwd.

41. Bio-economie

¹² *Kamerstuk* 32 813, nr. 617.

De leden van de BBB-fractie merken op dat de gedachtewisseling over de bio-economie strategie zich zal richten op de Nederlandse inzet, waaronder het ondersteunen van boeren en het verhogen van de beschikbaarheid van duurzame biograndstoffen. Hoe verzekert de staatssecretaris dat deze strategie daadwerkelijk leidt tot nieuwe economische kansen voor Nederlandse boeren, zonder dat dit ten koste gaat van de voedselproductie of resulteert in nieuwe, onnodige regeldruk?

Antwoord

De onlangs gepresenteerde EU bio-economie strategie biedt kansen voor het Nederlandse verdienvermogen in het algemeen en Nederlandse boeren in het bijzonder. Zo zet de strategie sterk in op het valoriseren van reststromen, op de rol van boeren en het diversifiëren van gewassen en de toepassingen daarvan. Daarnaast identificeert de Commissie een aantal opkomende markten als prioritair, zoals die voor materialen als biogebaseerde plastics en verpakkingsmaterialen, textiel, bouw materiaal, chemicaliën, biogebaseerde gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen, net als de technologieën bio-raffinage, fermentatie en koolstofverwijdering. Hier zitten ook kansen voor Nederland. Voedsel is een primaire levensbehoefte en de productie van voldoende voedsel moet daarom geborgd worden. Door slimme, efficiënte en effectieve inzet van biograndstoffen zijn synergieën mogelijk en kunnen biograndstoffen multifunctioneel worden benut. Dit maakt het zo volledig mogelijk benutten van de grondstoffen mogelijk (*total use*). Waar sprake is van regelgeving die niet in lijn is met dit uitgangspunt, moet worden bekeken of aanpassing nodig is. Een uitgebreide appreciatie van de EU bio-economie strategie ontvangt de Kamer binnenkort in een BNC-fiche.

Annual simplification progress report

42. Annual simplification progress report

De leden van de VVD-fractie vragen met betrekking tot de Annual progress report on Simplification, Implementation and Enforcement of de staatssecretaris kan aangeven welke concrete lastenreductie Nederland op korte termijn kan verwachten en hoe deze wordt gemeten. Daarnaast vragen zij op welke wijze versnippering tussen lidstaten aangepakt wordt om concurrentievervalsingen te voorkomen.

Antwoord

Conform de motie Yesilgöz/Bontenbal¹³ inventariseert het kabinet op dit moment 500 regels waar concrete lastenreductie haalbaar is. Voor een recente stand van zaken en een overzicht verwijs ik naar de website www.regeldrukmonitor.nl. Versnippering van Europese regelgeving is iets waar het kabinet aandacht voor vraagt in diverse Raadsformaties. Dat geldt ook voor wetgeving die behandeld wordt in de Milieuraad. Zo pleit het kabinet in het non-paper over de aankomende *Circulair Economy Act* (CEA) voor het wegnemen van barrières op de interne markt, verdere harmonisatie van Europese regelgeving en het toewerken naar een gelijk speelveld in de EU.¹⁴

43. Annual simplification progress report

De leden van de CDA-fractie hebben ook over het Annual Progress Report on Simplification, Implementation and Enforcement enkele vragen. Deze leden lezen dat een presentatie zal worden gegeven over de uitvoering van milieugerelateerde EU-regelgeving, inclusief uitdagingen en initiatieven voor meer efficiëntie. Deze leden vragen of de staatssecretaris kan informeren hoe binnen de EU meer gebiedsgericht gewerkt kan worden en welke goede voorbeelden er zijn die lidstaten onderling kunnen

¹³ *Kamerstuk* 36 800, nr. 16

¹⁴ *Kamerstuk* 21 501-08, nr. 1009

uitwisselen. Ook vragen zij of de staatssecretaris kan benadrukken dat Nederland graag wil samenwerken met andere EU-landen om de handhaving van vergunningen, bijvoorbeeld voor lozingen op water, te actualiseren en strikt uit te voeren, onder meer door het delen van kennis en best practices.

Antwoord

Het rapport waaraan gerefereerd wordt, gaat niet specifiek in op gebiedsgericht werken, maar focust op de simplificatieagenda voor de EU als geheel op het gebied van milieu. Het kabinet is van mening dat een gerichte inzet op het vereenvoudigen van regelgeving en het terugdringen van regeldruk in het milieu domein, met behoud van bestaande doelstellingen, belangrijk is. Het is aan de Commissie om hier opvolging aan te geven door middel van concrete voorstellen waar burgers en bedrijven in de EU baat bij hebben. Daarom kijkt het kabinet met interesse uit naar de milieuomnibus, en eventuele andere voorstellen voor betere regelgeving voor milieuwetgeving. Het kabinet zoekt in deze processen actief de samenwerking met gelijkgezinde lidstaten om tot betere EU wetgeving te komen. Dit geldt niet alleen aan de voorkant en tijdens onderhandelingen, maar ook in de implementatie van deze wetgeving. Het delen van kennis en kunde is daar een onderdeel van.

COP30

44. COP 30

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie hebben enkele vragen over de opvolging van de COP30. De leden zijn teleurgesteld in de uitkomsten van de COP. Er zijn te weinig resultaten uit de COP gekomen om de wereldwijde doelstellingen te halen. Onderschrijft de staatssecretaris dit? Wat gaan Nederland en Europa doen om het gat om de klimaatdoelen te halen te dichten? Gaat de staatssecretaris

hiervoor de banden met andere landen aanhalen en zo ja, op welke manier gaat hij dit doen?

Antwoord

Het onderhandelde *Mutirão*-eindbesluit¹⁵ van COP30 bevat een aantal belangrijke punten voor Nederland en de Europese Unie (EU). Landen stellen dat ze vastberaden zijn om de 1,5°C te halen en de overschrijding daarvan te minimaliseren. Dit is een belangrijke bekrachtiging van het temperatuurdoel van de Overeenkomst van Parijs. Het belang van de best beschikbare wetenschap, via het *Intergovernmental Panel on Climate Change* (IPCC), wordt ook onderstreept. Landen worden in het *Mutirão*-besluit eveneens opgeroepen hun plannen volledig te implementeren en om het beter te doen dan hun *Nationally Determined Contributions* (NDC's) voor 2035, zodat de daadwerkelijke emissiereductie hoger uitvalt dankzij een voortvarende uitvoering. Op basis van de 86 tot nu toe ingediende NDC's zal de wereldwijde broeikasgasuitstoot in 2035 circa 12 procent *lager* liggen dan in 2019. Dit is de eerste keer dat de wereldwijde uitstoot wordt omgebogen van een stijging naar een afvlakking en daling, en is het resultaat van stevige binnenlandse inspanningen in veel landen, waaronder Nederland en de EU.

Ondanks deze positieve elementen geeft het kabinet aan dat we er nog niet zijn: wee jaar geleden is op COP28 in Dubai immers afgesproken dat de wereldwijde uitstoot in 2035 met 60% gedaald moet zijn (ten opzichte van 2019). Mede daarom is de oproep om gestelde NDC-doelen voorbij te streven bijzonder relevant. Aangezien de opwarming van de aarde is gekoppeld aan de CO₂-uitstoot onderschrijft het kabinet het belang dat deze uitstoot zo snel mogelijk te verminderen.

Nederland en de EU hadden graag concretere afspraken gezien gericht op verdere uitvoering en implementatie van bestaande afspraken, bijvoorbeeld via een routekaart over het uitfasen van fossiele brandstoffen. Dit onderwerp

¹⁵ *Mutirão* is een inheemse term uit Brazilië die staat voor een samenkomst om gezamenlijke uitdagingen het hoofd te bieden.

behoudt echter momentum mede dankzij de conferentie die Colombia samen met Nederland in april 2026 organiseert, en de toezegging van COP30-voorzitter Brazilië dat zij zullen werken aan een routekaart om de afspraken van COP28 in Dubai te helpen realiseren. Met het oog op onze concurrentiepositie is het belangrijk om deze afspraken in internationaal verband verder te brengen en dus met landen gezamenlijk stappen te zetten.

Klimaatverandering raakt alle landen, en vereist per definitie een gezamenlijke aanpak. De jaarlijkse COP blijft het moment waarop landen met multilaterale onderhandelingen, politieke dialoog en vrijwillige initiatieven zoeken naar de beste antwoorden en breed gedragen oplossingen. Voor effectieve en eerlijke klimaattransitie die ook economische groei brengt is het daarbij van belang dat iedereen gelijk optrekt.

Richting een volgende COP zal Nederland, in samenwerking met de EU, nauw optrekken met gelijkgestemde partners, zoals de minst ontwikkelde landen, kleine eilandstaten, en Latijns-Amerika om dit te bewerkstelligen. Door wel in te stemmen met het eindpakket en de afspraken die daarin staan over bijvoorbeeld adaptatiefinanciering blijft de EU schouder aan schouder staan met de armste landen en degenen die het meest kwetsbaar zijn voor de gevolgen van klimaatverandering. Daarnaast zal Nederland via onder meer de klimaatdiplomatie blijven inzetten op parallelle en aanvullende samenwerkingsverbanden. Zowel in Europees, Nederland als in de Caraïbische delen van het Koninkrijk hebben we immers belang bij effectieve internationale afspraken. Multilateralisme gaat daarbij hand-in-hand met vrijwillige initiatieven en coalities die de wereldwijde uitvoering versterken.

45. COP30

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie zijn in het bijzonder teleurgesteld in de resultaten van de COP met betrekking tot financiering voor mitigatie en adaptatie. Elk jaar weer wordt hier te weinig commitment uitgesproken door deelnemende landen. Onderschrijft de staatssecretaris deze conclusie?

Nederland geeft zelf al niet het juiste voorbeeld door te bezuinigen op ontwikkelingssamenwerking en internationale klimaatfinanciering. Ziet de staatssecretaris dit ook zo? Kan hij reflecteren op het feit dat Nederland hier zelf ook niet de internationale afspraken nakomt? Wat denkt de staatssecretaris dat er nodig is voor het behalen van de internationaal afgesproken doelen als het gaat om financiering voor mitigatie en adaptatie?

Antwoord

Het kabinet onderschrijft niet dat er te weinig commitment is uitgesproken. Klimaatfinanciering is altijd een belangrijk onderdeel van de onderhandelingen. Het eindbesluit bevat een versterkte inzet op adaptatiefinanciering, waaronder een algemene oproep om gezamenlijk toe te werken naar een verdriedubbeling van de totale financiering voor adaptatie per 2035 binnen afgesproken klimaatfinancieringsdoel.

Nederland blijft zijn aandeel aan internationale klimaatfinanciering leveren. Dit is ook zo gesteld in de Beleidsbrief Ontwikkelingshulp¹⁶. We blijven binnen de bredere begroting voor ontwikkelingshulp ook andere klimaatgerelateerde inspanningen leveren via thema's zoals watermanagement en voedselzekerheid en door bij te dragen aan de belangrijkste multilaterale klimaatfondsen. Daarnaast richten we ons op de mobilisatie van private klimaatinvesteringen.

Deze inzet wordt vormgegeven conform de richtlijnen van het Verenigde Naties klimaatverdrag (UNFCCC). Bij de rapportage volgen we zoveel mogelijk de internationaal afgesproken methodes. Nederland wordt in het recente *Climate Finance Shadow* rapport van CARE en Oxfam

¹⁶ *Kamerstuk*, 2025-2026, 36 180, nr. 133

Novib¹⁷ positief uitgelicht vanwege een hoog aandeel giften en de duidelijke focus op adaptatie in de publieke klimaatfinanciering.

Binnen de UNFCCC is erkend dat de samenwerking tussen alle actoren nodig is en dat alle mogelijke financieringsbronnen moeten worden ingezet om tegemoet te komen aan de financieringsbehoefte van ontwikkelingslanden: publiek, privaat, bilateraal en multilateraal. De Nederlandse klimaatfinanciering richt zich erop dat deze verschillende bronnen worden benut en we dragen via onder andere diplomatie uit dat andere donoren (traditionele en niet- traditionele donoren) hun bijdrage moeten leveren. Daarnaast is Nederland internationaal een innovatieve speler om private financiële stromen ook voor ontwikkelingslanden beschikbaar te maken. Er ligt ook een verantwoordelijkheid bij ontvangende landen om de juiste kaders te scheppen om te waarborgen dat klimaatfinanciering effectief kan worden geïmplementeerd.

46. Colombia top uitfaseren fossiele brandstoffen

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie hebben tot slot nog enkele vragen over de top die Nederland zal gaan organiseren met Colombia over het uitfaseren van fossiele brandstoffen. Wat zijn de plannen van de staatssecretaris, of van de minister van Klimaat en Groene Groei (KGG), voor deze top? Heeft de staatssecretaris al een idee bij wat er op de agenda zal staan? Gaat de staatssecretaris specifiek aandacht besteden aan het afbouwen van fossiele subsidies? Deze leden vinden het goed dat Nederland hier internationaal het voortouw op neemt, maar vinden wel dat Nederland dan ook nationaal het goede voorbeeld moet geven. Wat gaat de staatssecretaris (in aanloop naar de top)

¹⁷ Climate Finance Shadow Report 2025: Analysing progress on climate finance under the Paris Agreement 2025. <https://policy-practice.oxfam.org/resources/climate-finance-shadow-report-2025-analysing-progress-on-climate-finance-under-621735/>

nationaal aanvullend doen als het gaat om het uitfaseren van fossiele brandstoffen en het afbouwen van fossiele subsidies?

Antwoord

De Minister van Klimaat en Groene Groei zal samen met Colombia de conferentie in april voorzitten. Hoewel de organisatie zich nog in de beginfase bevindt, werkt het kabinet momenteel met Colombia aan de verdere uitwerking.

Tijdens de COP was er een duidelijke oproep van een grote groep landen om met elkaar door te praten over wat het betekent om de transitie weg van fossiele brandstoffen vorm te geven

Hoewel het niet mogelijk was om dit in de slottekst op te nemen, blijft het van groot belang om met gelijkgestemde landen verder te werken aan dit onderwerp.

De conferentie biedt daarvoor een belangrijke gelegenheid. Het voornemen is om tijdens de conferentie met een groep gelijkstemde landen en andere belanghebbenden – van zowel binnen als buiten Europa – in meer detail met elkaar door te praten over het afbouwen van fossiele brandstoffen. Daarbij willen we op een constructieve manier over dit moeilijke vraagstuk doorpraten en de nadruk leggen op wat wél kan.

Tijdens de conferentie zal ingegaan worden op verschillende deelthema's, zoals het afbouwen van fossiele subsidies, economische diversificatie, het opschalen van hernieuwbare energie en sociale aspecten van de transitie.

Het kabinet ziet deze conferentie nadrukkelijk als een kans om met internationale partners verdere stappen te zetten op thema's als het verminderen van fossiele subsidies, het bevorderen van economische diversificatie en het versnellen van hernieuwbare alternatieven. Met het oog op onze concurrentiepositie is het belangrijk om dit juist in internationaal verband te doen en dus met landen gezamenlijk stappen te zetten. Zodra het programma is afgerond, zal het kabinet de Kamer informeren.

47. CO2 Toedeling aan tuinbouw opslag onder Noordzee

De leden van de CDA-fractie hebben ook over de recente berichtgeving over CO2-toedeling aan de tuinbouw enkele vragen. In een artikel werd gesteld dat een juridische interpretatie ertoe zou kunnen leiden dat CO2 niet meer naar de tuinbouw kan gaan en dat deze automatisch zou moeten worden toegewezen aan opslag onder de Noordzee. Deze leden vragen de staatssecretaris of deze duiding van Europese regels juist is. Indien dit klopt vragen zij of de staatssecretaris in Europa kan aangeven dat dit volgens Nederland onwenselijk is en tot negatieve gevolgen leidt, onder meer voor verduurzaming in de sector. De leden vernemen graag hoe de staatssecretaris dit op korte termijn kan ophelderen en of hij bereid is om draagvlak te zoeken voor oplossingen die de CO2-toevoer richting kassen waarborgen, bijvoorbeeld door aanpassingen in administratieve vastlegging te verkennen indien dat het probleem blijkt te zijn.

Antwoord

Een juridische analyse van de toepasbaarheid van de CO2-toedeling (ook wel “bioswap”) geeft aan dat een administratieve verrekening over seizoenen of soorten stromen (biogene of fossiele CO2) vanwege Europese regelgeving niet mogelijk is. Levering van CO2 aan de glastuinbouw kan wel, maar indien in een transportmiddel CO2 van gemengde fossiele en biogene oorsprong aanwezig is, wordt diezelfde verhouding afgeleverd bij de tuinder. Indien de tuinder gebruik maakt van bijvoorbeeld de OCAP-leiding¹⁸, heeft dit tot gevolg dat toeleveranciers van CO2 zoals de afvalverbrandingsinstallaties over het fossiele deel CO2-heffing (of ETS) moeten betalen en/of dit doorrekenen aan tuinders.

¹⁸ Een leiding die wordt ingezet voor het transport van koolstofdioxide.

Dat CO₂ automatisch zou moeten worden toegewezen aan opslag onder de Noordzee klopt dus niet. Ook daarvoor moeten partijen investeringen doen. Er hoeven echter geen ETS-rechten gekocht of een CO₂-heffing betaald te worden over de uitstoot die partijen ondergronds opslaan. De juridische analyse die bevestigt dat de bioswap niet past binnen de huidige regelgeving, wordt ook nog voorgelegd aan de Europese Commissie. De staatssecretaris van LVVN zal, samen met de minister van KGG, bij de Europese Commissie navraag doen of en hoe ruimte kan worden gevonden voor een administratief sluitende oplossing ten behoeve van duaal gebruik van één tansportmiddel. Het is voor de verduurzaming van een economisch rendabele glastuinbouwsector, naast besparing, een belangrijke randvoorwaarde dat er CO₂ kan worden gebruikt in de kassen die níet afkomstig is van fossiele verbranding. De huidige EU-regels maken levering van gemengde stromen (fossiel en biogeen) aan de glastuinbouw minder aantrekkelijk en werken daardoor op korte termijn belemmerend voor de transitie naar een rendabele emissievrije glastuinbouw in 2040. Dit terwijl de Nederlandse tuinbouwsector met die ambitie voorop loopt in de energietransitie. Op lange termijn past het beprijzen van fossiele CO₂ wel bij de sector brede inzet op emissiereductie. Bovendien vormt biogene CO₂ óók een belangrijke grondstof in de circulaire economie. We moeten er wel rekening mee houden dat ook biogene CO₂ in de toekomst schaars wordt en een prijs krijgt.

Overig

48. RED3 EIA-richtlijn

De leden van de BBB-fractie lezen dat de Nederlandse inzet pleit voor het stroomlijnen van beleid en het minimaliseren van complexe kruisverwijzingen tussen verschillende EU-regelgevingen, zoals tussen RED III en de EIA-richtlijn. Op welke wijze zal de staatssecretaris tijdens de Milieuraad de Commissie oproepen deze beleidsfragmentatie en de

daardoor veroorzaakte onduidelijkheid voor bedrijven en overheden effectief aan te pakken?

Antwoord

Het kabinet onderstreept het belang van het minimaliseren van complexe kruisverwijzingen tussen verschillende EU-regelgevingen en het tegengaan van beleidsfragmentatie. Het kabinet maakt zich daarom in Brussel hard om de samenhang en voorspelbaarheid in EU-regelgeving te verbeteren om zodoende duidelijkheid voor bedrijven te creëren. Om die reden is ook het Nederlands milieu-omnibus non-paper opgesteld. Op deze manier probeert het kabinet al aan de voorkant de Nederlandse belangen in te brengen. Het kabinet zal deze inzet onder de aandacht blijven brengen bij de Commissie.

49. Luchtkwaliteit en houtstook

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie lezen dat luchtvervuiling zorgt voor voortijdige sterfgevallen en grote maatschappelijke kosten. In Nederland is houtstook volgens experts nog een belangrijke bron van slechte luchtkwaliteit. Erkent het kabinet de adviezen van experts hierover? Zo nee, waar baseert het kabinet zich dan op? Wordt houtstook al in Europees verband besproken als oorzaak van luchtvervuiling en schade aan gezondheid? En wat doet de staatsecretaris nu concreet extra om de negatieve gezondheidseffecten van houtstook landelijk te voorkomen? Is het kabinet bereid om hierin extra maatregelen te overwegen? Zo ja, wanneer gaat het kabinet de Kamer hierover informeren?

Antwoord

Het kabinet baseert zich op de emissieregistratiecijfers van het RIVM. Hieruit blijkt dat 25%¹⁹ van de fijn stof emissies

¹⁹ Bijdrage houtstook aan uitstoot en luchtkwaliteit.
<https://www.rivm.nl/houtstook/bijdrage-houtstook-aan-uitstoot-en-luchtkwaliteit>

(PM2.5) in Nederland afkomstig is van houtstook, voor benzo(a)pyreen ligt dit boven de 70%.

Houtstook is, net als vele andere bronnen, onderwerp van gesprek als het gaat om het reduceren van emissies en het verbeteren van de luchtkwaliteit, en daarmee het reduceren van gezondheidsschade. De uitstoot van kachels wordt momenteel ook besproken in het kader van de herziening van de Ecodesign richtlijn²⁰. Bij de totstandkoming van de herziene Europese richtlijn luchtkwaliteit is ook het houtstookbeleid van de verschillende lidstaten betrokken en zijn voor sommige landen, waar voorzieningen nog ontbreken en men op houtstook is aangewezen als hoofdverwarming, uitstelmogelijkheden geformuleerd.

De Kamer is in het verleden op verschillende momenten geïnformeerd over de beleidsinzet op het thema houtstook.²¹ Houtstookoverlast is vooral een lokaal onderwerp, waarbij het aan gemeenten is om hier bepaalde keuzes in te maken. Deze lijn wordt voortgezet. Het is belangrijk dat mensen in de samenleving rekening houden met elkaar, bijvoorbeeld door niet te stoken als de weersomstandigheden ongunstig zijn zoals bij mist of windstil weer. Daarom zet het kabinet in op informatievoorziening, middels bijvoorbeeld de stookwijzer.

Op dit moment wordt door het ministerie IenW gewerkt aan de implementatie van de herziene richtlijn luchtkwaliteit, waaronder het opstellen van verplichte routekaart(en) bij dreigende overschrijding van grenswaarden vanaf 2030. In de routekaart moet staan hoe overschrijdingen voorkomen worden en welke maatregelen daarvoor genomen kunnen worden. Bij de uitwerking van een maatregelenpakket worden alle bronnen betrokken.

²⁰ Europese Richtlijn Ecodesign. (2009). 125/EG

²¹ *Kamerstuk* 30 175, nr. 448.

50. Richtlijn Industriële Emissies

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie vragen waarom het kabinet specifiek pleit voor een systeem waarbij een 'breach of permit' niet direct aan de autoriteiten hoeft te worden gemeld maar slechts in een logboek wordt geregistreerd waar autoriteiten bij opvraging in kunnen kijken. Erkent het kabinet dat dit het risico verhoogt dat milieuovertredingen onopgemerkt blijven en de consequenties voor bedrijven kunnen afnemen? Er wordt geschreven dat er bij 'uitzonderlijke' overtredingen wel direct melding moet worden gemaakt. Wat verstaat het kabinet onder uitzonderlijke overtredingen? Is het kabinet het ermee eens dat bij schending, ook wanneer niet 'uitzonderlijk' van milieuwetgeving er soms onmiddellijk moet worden ingegrepen, om schade aan gezondheid en milieu te voorkomen? Hoe wordt voorkomen dat belangrijke milieu-incidenten worden weggezet als niet uitzonderlijk en er daardoor niet tijdig kan worden gehandhaafd?

Antwoord

De zorgplicht van een bedrijf is van toepassing op alle voorvallen: grotere en kleinere voorvallen. Een inbreuk op een vergunningvoorschrift hoeft geen ongewoon voorval te zijn met mogelijk significante nadelige gevolgen voor mens en milieu zoals gedefinieerd in Artikel 15.11 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). Die voorvallen moeten onverwijld worden gemeld. Een inbreuk kan echter ook een relatief klein en onschuldig voorval zonder significant effect zijn. Het onmiddellijk melden van elke kleine inbreuk bij het bevoegd gezag heeft geen meerwaarde, terwijl het wel leidt tot een grote lastenverzwaring voor zowel bedrijven als overheden. Voor kleine niet-significante inbreuken zal met de herziening van de Richtlijn industriële emissies een logboek bijhouden leiden tot een extra controlemogelijkheid voor het bevoegd gezag.

Het is belangrijk dat overheden hun capaciteit besteden aan significante overtredingen, zoals ongewone voorvallen. Voor kleine inbreuken op een vergunningvoorschrift is het instellen van een registratieplicht in een logboek verstandig omdat dit ervoor zorgt dat de administratieve lasten voor zowel bedrijven als bevoegde gezagen beperkt blijven, terwijl tegelijkertijd het bevoegd gezag wel in staat wordt gesteld om toezicht te houden. Het bevoegd gezag kan aan de hand van het logboek controleren welke voorvallen plaats hebben gevonden, wat op dat moment de procesomstandigheden waren, met welke regelmaat voorvallen voorkomen, en hoe het bedrijf gehandeld heeft in specifieke situaties. Niet correct bijhouden van het logboek levert een overtreding op. Aan de hand van de registratie kan het bevoegd gezag zien of de meldingen juist waren en of het terecht is dat een melding in het logboek is genoteerd en niet is gemeld aan het bevoegd gezag als ongewoon voorval. Daarmee wordt voorkomen dat belangrijke milieu-incidenten worden weggezet als niet uitzonderlijk terwijl de administratieve lasten voor bedrijven en overheid beperkt blijven.